H.

SPRAWOZDANIE

POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO

1. IV. 1937 — 31. III. 1938.

LWÓW
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE
1938

SPRAWOZDANIE

POLSKIEGO
TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO

1. IV. 1937 — 31. III. 1938

Z 5 ilustracjami, przedstawiającymi projekty domu P. T. H. we Lwowie



LWÓW
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE
1938



413 38
Z DRUKARNI ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH
POD ZARZĄDEM ADAMA WIERZBICKIEGO

A. ZARZĄD GŁÓWNY P. T. H.

SPRAWOZDANIE PREZESA



W roku sprawozdawczym zmarli następujący członkowie Towarzystwa:

Członek honorowy:

JAROSŁAW BIDLO
w Pradze

Członkowie czynni:

ABDON KŁODZIŃSKI
LEONARD LEPSZY
w Krakowie

ROMAN KOESTLICH
ALOJZY KUCZYŃSKI
LEON PINIŃSKI
KAZIMIERZ TWARDOWSKI
we Lwowie

MARIA ŚLIWIŃSKA
w Poznaniu

STEFAN CZARNOWSKI
ADAM LUDWIK X. CZARTORYSKI
JERZY NIEMOJEWSKI
w Warszawie

Cześć ich pamięci!

Działalność naszego Towarzystwa rozwijała się w roku sprawozdawczym na ogół pomyślnie; świadczą o tem dane, zawarte w zamieszczonych na dalszym miejscu sprawozdaniach referentów i Komisyj Zarządu Głównego, jak też poszczególnych Oddziałów, które wykazują zarówno wzrost liczby członków Towarzystwa, jak odbytych zebrań i wygłoszonych referatów, a także powstanie kilku nowych Sekcyj itd. Uwagi nasze ograniczymy zatem do poruszenia i naświetlenia tych faktów, które w sprawozdaniach tych nie mogły być bądź całkowicie, bądź wystarczająco uwzględnione.

Na czoło spraw, które nas w roku ubiegłym szczególniej pochłaniały, wybija się sprawa budowy domu P.T. H. we Lwowie. Z powyższą inicjatywą wystąpiliśmy przedewszystkiem ze względu na istotne potrzeby Towarzystwa, które — mimo, że jest jednym z najpoważniejszych towarzystw naukowych — dotychczas nie posiada własnego lokalu na siedzibę swej centrali i jest zmuszone korzystać z gościnności zakładów Uniwersytetu J. K., co w przeszłości miało zapewne swe uzasadnienie, co jednakże na dalszą przyszłość bez szkody dla działalności Towarzystwa utrzymać będzie trudno. Podjęcie tej inicjatywy ułatwił nam w znacznej mierze wzgląd na przypadającą w r. 1940 sześćsetną rocznicę objęcia przez Kazimierza Wielkiego Lwowa i Ziem południowo-wschodnich. Doniosłą tę bowiem rocznicę święcić będzie niewątpliwie całe nasze społeczeństwo w sposób szczególnie uroczysty, który nakazywałby upamiętnienie jej jakimś trwałym pomnikiem, godnym tak wielkiej chwili. Doszliśmy tedy do przekonania, że najlepszym pomnikiem tego rodzaju będzie wybudowanie tu, we Lwowie, reprezentacyjnego gmachu dla centrali P. T. H., tego ogólnopolskiego Towarzystwa, którego Lwów był niegdyś kolebką, a dziś jest stałą siedzibą jego Zarządu Głównego.

I z prawdziwą radością możemy stwierdzić, że myśl ta znalazła powszechne niemal zrozumienie i uznanie. To też, gdy po zaakceptowaniu jej przez Zarząd Główny Towarzystwa na posiedzeniu w dn. 7 grudnia ub. r., zwróciliśmy się z odpowiednimi memoriałami do szeregu władz centralnych oraz do najpoważniejszych instytucyj finansowych i przemysłowych, apel nasz odnosił przeważnie pożądany skutek. I tak: Zarząd m. Lwowa darował na cel tej budowy piękną, trzyfrontową parcelę, położoną u zbiegu ulic św. Zofii i Dwernickiego, o obszarze 1.246 m^2, którą już formalnie objęliśmy w posiadanie; Miejska Kom. Kasa Oszczędn. m. Lwowa ofiarowała nam 100.000 zł; taką kwotę przyznał nam również Fundusz Pracy; Akcyjny Bank Hipoteczny przyznał nam milion cegieł. Dalej ofiarowali: Bank Gospodarstwa Krajowego 25.000 zł, Bank Polski 10.000 zł, firma „Małopolska“ we Lwowie 10.000 zł, Towarzy-

stwo Kredytowe Ziemskie we Lwowie 5.000 zł. Pozatym Syndykat Pol. Hut żelaznych w Katowicach przyznał nam znaczny opust na cenach potrzebnego do budowy żelaza. A mamy powody sądzić, iż powyższa lista darów i ofiar w niedalekiej nawet przyszłości jeszcze się powiększy. Korzystamy tu ze sposobności, by wszystkim tym wspaniałomyślnym Ofiarodawcom wyrazić raz jeszcze naszą najgłębszą wdzięczność i najgorętsze podziękowanie. Również serdeczne podziękowanie składamy tym wszystkim, którzy nam w inny sposób przyszli z pomocą, a w szczególności JWPP. prof. K. Bartoszewiczowi i prof. M. Osińskiemu za przyrzeczoną pomoc fachową w pracach utworzonej przez nas Komisji budowy domu (zob. dalej sprawozdanie); Jego Magnificencji p. Rektorowi U. J. K. prof. E. Bulandzie za łaskawy współudział w Sądzie konkursowym dla oceny przedstawionych projektów budowy; dalej JWP. rejentowi J. Antoniewiczowi za bezinteresowne sporządzenie aktu notarialnego darowizny parceli; w końcu JWP. pułk. dypl. T. Różyckiemu za wielokrotną pomoc przy załatwianiu różnych spraw, jakie w związku z zamierzoną budową się wyłaniały. Z uznaniem też i wdzięcznością podnosimy tu obywatelskie stanowisko lwowskiego Oddziału Stowarzyszenia Architektów R. P., który wielce nam był pomocny w przeprowadzeniu konkursu na projekty budowy. Obecny stan sprawy jest tego rodzaju, że najpóźniej na połowę lipca przewidziane jest rozpoczęcie budowy.

Drugą sprawą, której poświęciliśmy więcej uwagi w ub. roku, była propaganda zadań i prac naszego Towarzystwa w jak najszerszych kołach historyków i miłośników historii. Poza staraniami, podjętymi w tym kierunku zarówno przez referenta propagandy przy Zarządzie Głównym (zob. dalej sprawozd.), jak przez referentów przy Oddziałach, wystosowaliśmy ze swej strony najpierw odpowiedni memoriał do wszystkich kuratorów Okręgów Szkolnych z prośbą o zainteresowanie pracami i wydawnictwami naszego Towarzystwa podległych im zakładów szkolnych, a dalej zwróciliśmy się ze stosownymi pismami do szeregu wpływowych osobistości o zainicjowanie, względnie kontynuowanie opieki i pomocy dla naszych Oddziałów. I w tym kierunku zabiegi nasze zostały na ogół uwieńczone pomyślnymi rezultatami.

W 25-letnią rocznicę zgonu śp. Władysława Łozińskiego, wielce zasłużonego badacza naszej przeszłości, a zarazem długoletniego członka i wiceprezesa naszego Towarzystwa, urządziliśmy wspólnie z Zarządem m. Lwowa w dn. 20 maja br. żałobne nabożeństwo, odprawione łaskawie przez ks. prof. J. Umińskiego, prezesa Oddziału lwowskiego.

Z pomniejszych spraw trzeba wspomnieć, że stosownie do uchwały Zarządu Głównego przygotowaliśmy dyplomy dla człon-

ków honorowych naszego Towarzystwa; zostały one już przesłane członkom, wybranym na zeszłorocznym Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa.

Ze stosunków Towarzystwa z zagranicą w roku ub. na wzmiankę zasługuje najpierw bardzo wydatny udział naszej delegacji w I-ej Konferencji Historyków Bałtyckich w Rydze w dn. 15—20 sierpnia 1937, na której uczeni nasi przedstawili 11 referatów (w czem dorównali polskiej delegacji tylko Szwedzi). Przy tej sposobności została delegacja nasza zaproszona przez historyków estońskich na konferencję, która odbyła się 22 sierpnia ub. r. w Tartu. Na konferencji tej postanowiono utworzyć stałą komisję porozumiewawczą polsko-estońską, złożoną z 5 członków z każdej strony. W dniach 11—13 maja br. odbyła się w Krakowie konferencja historyków polskich i węgierskich, której urządzeniem zajął się Oddział krakowski naszego Towarzystwa. W związku z tym gościliśmy we Lwowie (wspólnie z Uniwersytetem J. K.) jednego z członków honorowych naszego Towarzystwa, prof. Emeryka Lukinich'a z Budapesztu, który wygłosił odczyt na temat stanowiska Węgier w sprawie polskiej w początkowych latach wojny światowej. Obecnie są w toku przygotowania do udziału delegacji polskiej w VIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych, który odbędzie się w dn. 28/VIII—4/IX br. w Zurychu. Z naszej strony zgłosiliśmy udział 35 referentów z 33 referatami z różnych dziedzin historii. Sprawa uzyskania paszportów i odpowiedniego zasiłku na wyjazd dla tej delegacji jest na dobrej drodze.

W końcu trzeba jeszcze w paru słowach wspomnieć o sprawach finansowych naszego Towarzystwa. Przedewszystkiem spieszymy tu zaznaczyć, że fundusze na budowę domu są zupełnie odrębnie administrowane od reszty finansów (tj. normalnego budżetu) Towarzystwa i że budowa ta w najmniejszej nawet mierze finansów tych nie obciąża i obciążać nie będzie. Mimo tego stan naszych finansów nie przedstawia się pomyślnie, a w każdym razie nie tak pomyślnie, jakby tego rosnące — w związku z rozwojem agend — potrzeby Towarzystwa wymagały. W szczególności wydawnictwo naszego głównego organu, tj. Kwartalnika Historycznego, wymaga powiększenia funduszów na nie przeznaczonych, jeżeli ma ono odpowiedzieć w pełni stawianym mu wymogom. Otóż jak wiadomo, fundusze nasze oparte są w przeważnej mierze na wkładkach członków, które w tym stanie rzeczy nie mogą być narazie obniżone, chociaż zdajemy sobie z tego sprawę, że wysokość ich jest w wielu razach przeszkodą do pozyskania większej ilości członków, zwłaszcza z pośród nauczycielstwa szkół średnich.

W roku ubiegłym otrzymaliśmy następujące subwencje: z Ministerstwa W. R. i O. P. 18.000 zł, a z Ministerstwa Spraw Zagranicznych 2.400 zł na Konferencję w Rydze i 2.000 zł na konferencję pol.-węg. w Krakowie; za pomoc tę obu tym Wysokim Władzom składamy najserdeczniejsze podziękowanie.

Nadmienimy jeszcze, że głównym wydatkiem, który zaciążył tak znacznie na naszych finansach — i to już w latach poprzednich — był koszt reedycji L. Finkla Bibliografii historii polskiej. Częściowo do pokrycia kosztów tego wydawnictwa dopomógł nam Fundusz Kultury Narodowej, do którego zwróciliśmy się znowu — po ukończeniu druku I-go tomu — o dalszą pomoc i pozwalamy sobie zakończyć wyrażeniem nadziei, że ją Towarzystwo nasze faktycznie otrzyma i że przez to będzie miało ułatwioną dalszą pracę dla dobra nauki i kultury polskiej.

SPRAWOZDANIE SEKRETARZA

Doroczne Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Historycznego (Kwartalnik Historyczny, 1937, str. 655—658) odbyło się dnia 5 czerwca 1937 r. o godz. 16.30 w lokalu Zakładu Historii Polski Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Dokonano na nim wyboru ZARZĄDU GŁÓWNEGO POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO w następującym składzie: Prezes: Ludwik Kolankowski; wiceprezesi: Eugeniusz Barwiński (Lwów), Stanisław Kętrzyński (Warszawa), Władysław Semkowicz (Kraków), Kazimierz Tymieniecki (Poznań), Stefan Ehrenkreutz (Wilno), sekretarz: Wojciech Hejnosz (Lwów); skarbnik: Tadeusz Urbański (Lwów); redaktor Kwartalnika Historycznego: Kazimierz Tyszkowski (Lwów); delegat do spraw międzynarodowych: Marceli Handelsman (Warszawa); delegaci do Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych: Bronisław Dembiński (Poznań) i Marceli Handelsman; ich zastępcy: Jan Dąbrowski (Kraków) i Oskar Halecki (Warszawa); delegaci do Komisji dydaktycznej: Jan Dąbrowski, Marceli Handelsman i Kazimierz Tyszkowski; zastępca: Tadeusz Urbański; referent propagandy: Stanisław Łempicki; członkowie: Franciszek Bujak (Lwów), Mieczysław Gębarowicz (Lwów), Stefan Inglot (Lwów), Władysław Konopczyński (Kraków), Stanisław Kutrzeba (Kraków), Otton Laskowski (Warszawa), Zygmunt Lorentz (Łódź), Wincenty Łopaciński (Warszawa), Teofil E. Modelski (Lwów), Józef Rafacz (Warszawa), ks. Józef Umiński (Lwów). Zastępcy członków: Łucja Charewiczowa (Lwów), Kazimierz Lewicki (Lwów), Karol Piotrowicz (Kraków), Feliks Pohorecki (Lwów), Mieczysław Popławski (Lublin), Adam Skałkowski (Poznań), Bronisław Włodarski (Lwów), Stanisław Zajączkowski (Wilno). Członkowie Komisji Rewizyjnej: Leon Białkowski (Lublin), Tadeusz Kupczyński (Katowice), Helena

Polaczkówna (Lwów), Tadeusz Solski (Lwów), Stefan Uhma (Lwów). Redakcję Wiadomości historyczno-dydaktycznych powierzono na podstawie uchwały Komisji dydaktycznej Kazimierzowi Tyszkowskiemu i Antoniemu Knotowi, a na zastępcę referenta propag. powołano Łukasza Kurdybachę.

Zarząd Główny odbył w r. 1937/8 5 posiedzeń, z tego 2 plenarne, a 3 w gronie lwowskich członków. Ponadto odbyły się dwie konferencje prezydialne.

Jubileusz 50-lecia Polskiego Towarzystwa Historycznego odbył się w dniach 5 i 6 czerwca 1937 według programu, opracowanego przez poprzedni Zarząd Gł. P. T. H. Szczegółowe sprawozdanie o jego przebiegu zostało zamieszczone w Kwartalniku Historycznym, r. LI, str. 643—653.

Sprawozdanie Komisji Dydaktycznej Polskiego Towarzystwa Historycznego za rok 1937/8. Komisja Dydaktyczna łączyła 9 sekcyj lokalnych, a to: w Brześciu n/B., Grodnie, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łodzi, Warszawie i Wilnie.

Prezydium Komisji na rok 1937/8 wybrano na Walnym Zebraniu Komisji Dydakt. w dn. 4 VI 1937 w składzie: prof. dr Jan Dąbrowski (Kraków) jako przewodniczący, doc. dr Kazimierz Piwarski (Kraków) jako sekretarz, doc. dr Kazimierz Tyszkowski (Lwów) i dr Antoni Knot (Lwów) jako redaktorzy Wiadomości Historyczno-Dydaktycznych, oraz dr Jan Dobrzański (Lublin), Halina Mrozowska (Warszawa) i dr Kazimierz Popiołek (Katowice) jako członkowie. Prezydium Komisji odbyło posiedzenie we Lwowie w dniu 6 grudnia 1937 roku.

Prace Komisji w r. 1937/38 szły w następującym kierunku: Komisja uczestniczyła nadal w pracach Polskiej Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej, w szczególności w konferencji porozumiewawczej polsko - niemieckiej w Warszawie (w sierpniu 1937 r.), poświęconej sprawie podręczników szkolnych, w której uczestniczył prof. dr Dąbrowski. Następnie Komisja zorganizowała kilka ankiet, a to celem zebrania opinii sekcyj dydaktycznych P. T. H. w sprawie programów gimnazjalnych, dalej opinii tychże sekcyj oraz wydziałów filozof. względnie humanistycznych uniwersytetów w przedmiocie reformy studiów uniwersyteckich. W odpowiedzi na te ankiety uzyskało Prezydium Komisji znaczny materiał, który będzie przedstawiony na Walnym Zebraniu Komisji we Lwowie, w dniu 3 VI br. Ponadto redakcja Wiadomości Historyczno-Dydaktycznych, w porozumieniu z Prezydium Komisji, zorganizowała podobną ankietę w sprawie programów licealnych. Następnie Prezydium Komisji zwróciło się do Zarządu Głównego P. T. H. o zorganizowanie ankiety wśród nauczycielstwa szkół średnich, która by dała obraz obecnego stanu działalności naukowej nauczyciel-



PROJEKT DOMU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO
WE LWOWIE

wykonany przez inż. Soleckiego

stwa polskiego w zakresie historii i jej popularyzacji, oraz w zakresie dydaktyki historii. Wyniki tej ankiety ujęte zostaną w osobne opracowanie i ogłoszone drukiem. Projekt takiej ankiety Zarząd Główny P. T. H. już przedłożył Ministerstwu W. R. i O. P. Wreszcie z inicjatywy Prezydium Komisji prezes P. T. H. zwrócił się do Ministerstwa W. R. i O. P. z prośbą, aby w pracach Komisji Programowej oraz oceny podręczników szkolnych uczestniczył delegat P. T. H.

Komisja Budowy Domu Polskiego Towarzystwa Historycznego we Lwowie, wybrana na posiedzeniu Zarządu Głównego dn. 7 grudnia 1937 w składzie: prezes T-wa prof. L. Kolankowski, wiceprezes dyr. E. Barwiński, prezes oddziału lwow. X. prof. J. Umiński, sekretarz doc. W. Hejnosz, skarbnik prof. T. Urbański i dyr. St. Uhma, uzupełniona została następnie przez kooptację pp. prof. K. Hartleba, dra T. Mańkowskiego i mgra A. Dygdały, który objął funkcję sekretarza. Ponadto zaproszono do udziału w pracach Komisji jako doradców fachowych pp. prof. M. Osińskiego i prof. K. Bartoszewicza.

Na odbytych kilku posiedzeniach przedyskutowano najpierw sprawy zewnętrznego wyglądu i wewnętrznego rozkładu domu, a następnie zastanawiano się nad sposobem przeprowadzenia konkursu na projekt budynku. Po wejściu w kontakt z lwowskim Oddziałem Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Pol. (S. A. R. P.) postanowiono urządzić konkurs zamknięty, do którego zostali zaproszeni pp.: prof. T. Wróbel, prof. J. Bagieński (który jednakże z powodu choroby się wycofał), inż. A. Frydecki, inż. A. Mściwujewski, inż. St. Porębowicz i inż. T. Solecki. W rezultacie zostało przedstawionych pięć szkiców (zob. załączone ryciny), które rozpatrzono na posiedzeniu sądu konkursowego w dn. 30 kwietnia br. Wykonanie planu szczegółowego budynku zostało powierzone p. inż. T. Soleckiemu. Rozpoczęcie budowy projektuje się na 15 lipca br.

Do bezpośredniego czuwania nad budową został wyłoniony ściślejszy Komitet w następującym składzie: przewodniczący dyr. E. Barwiński, oraz członkowie: ks. prof. J. Umiński i dr T. Mańkowski. (Zob. też sprawozdanie Prezesa).

Sprawozdanie delegata do spraw zagranicznych

W roku sprawozdawczym braliśmy udział w zjeździe historyków bałtyckich, który odbył się w Rydze od 15 do 20 sierpnia 1937 roku. Na zjeździe tym urządzona była wystawa geograficzna staraniem profesora Arnolda. Uczestników polskich w zjeździe było 13. Wygłosili referaty: prof. Kutrzeba pt. Gdańsk i Polska w stosunku dziejowym; prof. J. Dąbrowski: Handlowa polityka bałtycka Polski i Litwy od XIV do XVI stulecia; prof. O. Halecki: Jagiellonowie i Inflanty; doc. K. Tyszkowski:

Reakcja religijna w Inflantach; prof. M. Handelsman: Bałtyk w polityce polskiej XVIII i XIX wieku; doc. K. Piwarski: Problem bałtycki w opinii polskiej XVII wieku; Dyr. W. Gisbert-Studnicki: Archiwa kościoła reformowanego w Wilnie; Dr K. Lepszy: Znaczenie polskiej floty wojennej w wieku XVI; dr S. Herbst: Wojna inflancka 1600—1602; doc. L. Koczy i dr M. Małowist: Gdańsk i Ryga od początku do XVI stulecia.

Jednym z wiceprezesów zjazdu był profesor Kutrzeba, który też zamykał kongres.

Dnia 21 i 22 sierpnia odbył się z naszej inicjatywy zjazd polsko-estoński w Tartu, w którym wzięli udział prof. Dąbrowski, Halecki, Handelsman, Kętrzyński, Koczy, Kutrzeba, Lepszy, Małowist, Piwarski.

Na zjeździe tym postanowiono powołać komisję porozumiewawczą polsko-estońską, złożoną z pięciu członków z każdej strony, a to w celu wspólnego systematycznego opracowywania archiwów, przedstawiania periodycznych sprawozdań w czasopismach obu narodów, przedstawiania periodycznych sprawozdań w czasopismach obu narodów, udzielania pomocy w poszukiwaniach naukowych, przygotowania wspólnego dzieła pt. Czasy polskie w Estonii itp.

Dnia 11 i 12 maja 1938 odbyła się w Krakowie narada polsko-węgierska w sprawie ustalenia programu wspólnych prac, w której z ramienia Polski przedstawili referaty o potrzebach odpowiednich działów prac profesorowie: J. Dąbrowski, K. Dobrowolski, O. Halecki, M. Handelsman, St. Kot, St. Kutrzeba, J. Rutkowski, Wł. Semkowicz. Po szczegółowej dyskusji przyjęto wnioski w sprawie przygotowania bibliografii polsko-węgierskiej oraz wyłonienia komisji polsko-węgierskiej dla szczegółowego opracowania przedstawionych w Krakowie propozycyj. Konferencji przewodniczyli profesor St. Kutrzeba i profesor A. Domanovszky. Obecny był redaktor Kwart. Historycznego.

W sprawie udziału naszego w zjeździe międzynarodowym historyków w Zurychu. Z 53 zgłoszonych referatów polskich należało wobec ograniczonej liczby referatów na zjeździe wybrać 35, co zostało dokonane przez specjalnie wyłonioną komisję P. T. H. Z tych referatów ustalono na posiedzenia tzw. ogólne 11. Zarówno referaty, które będą wygłoszone na zjeździe, jak i te, które z powodu ograniczenia liczby nie wejdą do programu, zostaną w streszczeniach wydrukowane w sprawozdaniach zjazdu. Dotąd nie zostało nadesłanych 5 sprawozdań polskich.

W sprawie wydawnictwa „Polska—Szwajcaria“ zostały zebrane wszystkie referaty, prócz 2, i przystąpiono do ich tłumaczenia na języki obce.

Sprawa wydania zbiorowego referatu pt. „Pięćdziesięciolecie Historiografii Polskiej“ po francusku uległa przedłużeniu

z powodu przetrzymywania rękopisów przez autorów oraz przeciągającego się prowizorium w redakcji Revue Historique po śmierci prof. Eisenmanna. Obecnie po ustaleniu nowej redakcji rękopis został złożony do druku i ukaże się w najbliższym czasie.

Sprawozdanie referenta propagandowego przy Zarządzie Głównym P. T. H. Celem ustalenia wytycznych i omówienia całokształtu spraw, związanych z propagandą, odbyło się w październiku 1937 r. posiedzenie lwowskich członków Zarządu Głównego, na którym postanowiono: 1. Zainteresować najszersze koła nauczycieli-historyków pracami Towarzystwa oraz jego wydawnictwami; 2. Dążyć do zyskania w ośrodkach prowincjonalnych większej liczby członków, względnie do ożywienia działalności już istniejących Oddziałów przez wysyłanie do nich prelegentów; 3. Zaapelować do Zarządów Oddziałów w miastach uniwersyteckich o zorganizowanie przy każdym Zarządzie osobnego referatu propagandowego. W wykonaniu tych uchwał referat propagandy przy Zarządzie Głównym rozesłał pisma do wszystkich Oddziałów, informując w nich o własnych zamierzeniach i prosząc o współpracę referentów oddziałowych.

W listopadzie roku sprawozdawczego odbyło się z inicjatywy referatu propagandowego posiedzenie, na którym uchwalono wydać specjalny przewodnik informacyjny dla nauczycielstwa, podający wskazówki do inwentaryzowania znajdujących się na prowincji materiałów archiwalnych, ewentualnie zabytków sztuki oraz znalezisk prehistorycznych. Ponadto postanowiono, aby referent propagandy wygłosił na Zjeździe nauczycieli historii, zwołanym przez Ognisko Metodyczne do Lwowa, specjalny odczyt, informującycy o pracach, wydawnictwach i zamierzeniach na przyszłość P. T. H. i wysuwający pewne postulaty pod adresem nauczycielstwa. Odczyt ten, wygłoszony przez referenta propagandy w grudniu 1937 r., ukazał się następnie w druku z przedmową Kuratora O. S. L. w Dzienniku Urzędowym Kuratorium, a następnie jako osobna broszura P. T. H. pt. „Nauczycielstwo a Polskie Towarzystwo Historyczne". W tej formie rozesłano go w znacznej ilości egzemplarzy do poszczególnych Oddziałów z prośbą o rozpowszechnienie wśród nauczycieli.

Na dwu następnych posiedzeniach ustalono ostatecznie formę i treść wspomnianego już przewodnika informacyjnego. Napisania jego podjęli się: prof. Gębarowicz, doc. Maleczyński i dr Śmiszko; ukaże się on w druku z początkiem przyszłego roku szkolnego.

Staraniem wreszcie referatu propagandy odbył się w styczniu br. w Przemyślu odczyt dr Ewy Maleczyńskiej z okazji zjazdu nauczycieli historii na konferencję rejonową w Przemyślu, a odczyt doc. Tyszkowskiego w Stanisławowie nie doszedł do

skutku z przyczyn od referatu propagandowego i prelegenta niezależnych. W projekcie jest odczyt w Stanisławowie i Tarnopolu jeszcze przed feriami.

Sprawy wydawnicze. a) Reedycja Bibliografii historii polskiej. W r. 1937 ukazał się zeszyt IV tomu I Bibliografii w opracowaniu doc. dra K. Maleczyńskiego, wraz ze spisem treści do całego tomu i alfabetycznym indeksem materyj. Dla prowadzenia agend Bibliografii powołał Zarząd Główny komisję, w skład której weszli: dyr. Barwiński, doc. Tyszkowski i kustosz Wł. T. Wisłocki. Na dwu posiedzeniach Komisja zajmowała się sprawą dalszych tomów Bibliografii. Program pracy obejmuje wykonanie Tomu II: Nauki pomocnicze sensu stricto et latiori. Historia polityczna do r. 1815. Uzupełnienia chronologiczne, wreszcie uzupełnienia tomu I. Nad tomem III pracę rozpoczął doc. dr Bronisław Włodarski w październiku 1936 roku. Do czerwca 1937 roku przepisał na kartkach III tom Finkla, w roku następnym rozpisał na kartki Dodatek I oraz uzupełnienia, znajdujące się w indeksie osobowym i miejscowym i Bibliografię z Kwartalnika Historycznego do roku 1934 włącznie. Całość została rozpisana w 2 egzemplarzach, ułożonych w układzie a) chronologicznym, b) alfabetycznym według autorów; obejmuje ona około 10 tysięcy kartek w poszczególnych układach. Co do tomu II postanowiła Komisja przystąpić do gromadzenia materiałów i do wydania pod kontrolą specjalistów, po uzyskaniu odpowiednich na ten cel funduszów. Z kolei zatym ukaże się najpierw tom III w opracowaniu doc. Włodarskiego. Pozatym Komisja rozpatrywała problemy szczegółowe i teoretyczne, które przedłożyła do aprobaty Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego.

b) Kwartalnik Historyczny i Wiadomości Historyczno-Dydaktyczne. Główny organ Polskiego Towarzystwa Historycznego pod nową redakcją wzmógł swą działalność przez nawiązanie ściślejszej łączności z ważniejszymi ośrodkami pracy historycznej. W tym celu odbył redaktor szereg konferencyj w Wilnie (4 września 1937), w Krakowie (21 października), w Poznaniu (23 października) i w Warszawie (25 października), na których omówił program pracy oraz wysłuchał postulatów świata historycznego. W rezultacie tych narad przygotowane zostały regulamin i instrukcja typograficzna, które zostały częściowo zrealizowane w zeszytach r. 1938, przy niewielkich zmianach w układzie redakcyjnym i typograficznym. Z inicjatywy Redakcji Kwartalnika odbyła się konferencja Redaktorów polskich czasopism historycznych we Lwowie 6 grudnia 1937 r., na której w obecności 14 uczestników ustalono zasady współpracy i polskiej polityki czasopiśmienniczej. (Kwartalnik Historyczny 1937, s. 813).

Zaległa bibliografia bieżąca historii polskiej za lata 1935—1937 ukaże się w jesieni 1938 roku w opracowaniu M. Friedbergowej.

Z końcem r. 1937 ustąpiła doc. Łucja Charewiczowa ze stanowiska sekretarki Redakcji, które zajmowała przez szereg lat, poświęcając Kwartalnikowi Historycznemu wiele wiedzy, trudu i rzetelnego wysiłku.

Redakcja Wiadomości Historyczno-Dydaktycznych rozbudowała w oparciu o Komisję Dydaktyczną swój kontakt z nauczycielstwem, skupionym w sekcjach Dydaktycznych Polskiego Towarzystwa Historycznego (zwłaszcza w Katowicach, Warszawie i Lwowie), dla służenia potrzebom nauki i nauczania historii. Umieszczono dwa memoriały w sprawie nauki historii w liceach i reformy studiów wyższych. Liceom poświęcono specjalną uwagę w dziale artykułów, gimnazjom w materiałach z praktyki. Kontrola podręczników i literatury popularnej jest głównym celem działów sprawozdawczych.

c) Indeksy do Kwartalnika Historycznego. Kontynuację indeksu, opracowanego przez M. Rutkowskiego i K. Maleczyńskiego aż po rocznik jubileuszowy 1936 przygotował prof. Tadeusz Urbański; oddany on będzie niebawem do druku i ukaże się w jesieni br. Pozatym Komisja Bibliograficzna aprobowała projekt indeksu rzeczowego hasłowego doc. K. Koranyiego do 50 tomów Kwartalnika w zakresie podobnym do wydanego skorowidza Savigny-Zeitschrift. Po uzyskaniu zgody Zarządu Głównego wnioskodawca przystąpił do pracy, a tekst próbny, przygotowany dla jednego tomu, wykazał wielką użyteczność tego projektu. Praca będzie ukończona w r. 1940.

Wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Historycznego. Kwartalnik Historyczny. Rocznik LI za r. 1937 pod red. prof. Teofila Emila Modelskiego (z. 1, 2) i doc. Kazimierza Tyszkowskiego (z. 3, 4), s. 870, arkuszy 55. Zawiera 29 rozpraw, artykułów i referatów, 3 miscellanea, 1 nekrolog, 36 recenzyj i sprawozdań, 55 zapisek informacyjnych, kronikę naukową, 1 polemikę, sprawozdanie z pierwszego zjazdu historyków czeskosłowackich, sprawy Towarzystwa. Współpracowników było 55.

Wiadomości Historyczno-Dydaktyczne. Rocznik V za r. 1937 pod red. doc. Kazimierza Tyszkowskiego i dra Antoniego Knota, s. 256, arkuszy 16; zawiera 2 memoriały, 6 rozpraw, 7 materiałów, 30 recenzyj i sprawozdań, 47 zapisek bibliograficznych, przegląd czasopism polskich i obcych, kronikę. Współpracowników było 37.

Finkel L.: Bibliografia Historii Polskiej. Wyd. II, przejrzał i uzupełnił dr Karol Maleczyński. Tom I, zeszyt 4, od s. 480—564 (porz. nr 11.555—13.317), zawiera Kroniki od r. 1658—1815, oraz kartę tytułową, spis treści i ważniejszych przedmiotów dla całego tomu I.

(Wydawnictwa Oddziałów zob. w sprawozdaniach tychże).

B. ODDZIAŁY P. T. H.

1. Oddział w Brześciu nad Bugiem

I. Zarząd: Prezes Franciszek Guściora; wiceprezes ks. Stanisław Hałko; sekretarz Boruch Landau; skarbnik Alojza Tokarzówna.

II. Działalność: Oddział rozwijał w okresie sprawozdawczym działalność regionalną i dydaktyczną. W zakresie pracy regionalnej opracowano szereg tematów odnośnie do historii Polesia z okresu walk o Niepodległość, ogłoszonych drukiem w Dzienniku urzęd. Kuratorium O. S. Brzeskiego. Praca w tej dziedzinie będzie nadal kontynuowana i rozszerzona. Oddział bowiem wszedł w kontakt z Tow. Rozwoju Ziem Wschodnich i będzie brał udział w pracach naukowych, dotyczących Polesia.

W zakresie pracy dydaktycznej Oddział zajmował się realizacją programu historii w liceum oraz omówił program tego przedmiotu na obszernej jednodniowej konferencji, urządzonej w grudniu 1937 r.

Poza tym członkowie Oddziału brali udział w pracy oświatowej, prowadząc bezinteresownie kurs historii i nauki o Polsce współczesnej w 82 p. p.

Prace Oddziału natrafiały ostatnio na duże trudności ze względów terenowych oraz wskutek wyjazdu b. prezesa na inne stanowisko służbowe. Rok więc ubiegły był okresem pewnego zastoju. Oddział liczy 22 członków-nauczycieli z Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

2. Oddział w Grodnie

I. Zarząd: Prezes (po przeniesieniu p. Teodora Furgalskiego do Modlina) vacat; wiceprezes ks. dyr. Wiktor Potrzebski; sekretarz mgr. Ryszard Leśniewicz; skarbnik Wiktoria Czapow.

Sekcja Dydaktyczna: Przewodnicząca Wiktoria Czapow.

II. Działalność: W okresie sprawozdawczym praca oddziału wyraziła się w organizowaniu odczytów, kontynuowaniu pracy sekcji dydaktycznej i akcji powiększenia liczby człon-

ków T-wa oraz skupienia koło T-wa większej ilości osób pracujących na polu historii. Odbyły się 3 odczyty: J. Studnickiej: „Grodno i Grodzieńszczyzna w dobie powstania styczniowego" na dwóch zebraniach. Odczyt drugi W. Lipińskiego: „Piłsudski jako pisarz" z licznym udziałem młodzieży szkolnej. Odczyt trzeci prof. Charkiewicza: „Samoobrona Grodzieńszczyzny". Do udziału w pracach T-wa wciągnięto osoby, pracujące na polu historii w instytucjach, które są członkami T-wa. Rozpoczęto też starania nad stworzeniem sekcji studiów najnowszej historii polskiej.

Sekcja Dydaktyczna odbyła 6 zebrań. Urządzono lekcję przykładową w kl. VI szkoły powszechnej. Zebrano uwagi do programu liceum ogólnokształcącego oraz do programu gimnazjum ogólnokształcącego, które przesłano do Komisji Dydaktycznej w Krakowie. Odbył się referat p. kierownika Wiewiórskiego o wycieczkach w szkole powszechnej na terenie Grodzieńszczyzny i opracowano program tych wycieczek. Omówiono wymagania z historii przy egzaminie wstępnym do kl. I gimn. — Utworzono grupę nauczycieli liceum, która opracowywała sposoby realizacji programu w kl. I liceów ogólnokształcących i pedagogicznych. Członek Zarządu Sekcji p. Krzywonosowa wzięła udział w zjeździe Kierowników ognisk metodycznych w Katowicach (we wrześniu 1937 r.).

3. Oddział śląski w Katowicach

I. Zarząd: Prezes dr Władysław Dzięgiel; wiceprezes dr Franciszek Popiołek; sekretarz Tadeusz Skałka; skarbnik Kazimierz Stańczyk; członkowie: Ludwik Musioł, Irena Juchnowiczówna, dr Kazimierz Popiołek. Komisja Rewizyjna: Władysław Igielski, K. Czyżyk, Fr. Kruczała.

Sekcja Dydaktyczna: Przewodniczący Kazimierz Popiołek.

Referent propagandy: Kazimierz Popiołek.

II. Działalność: W zakresie akcji odczytowej z dziedziny naukowej w okresie sprawozdawczym zorganizowano trzy odczyty a mianowicie: a) w dniu 5 IV 1937 r. prof. dr Marian Gumowski wygłosił odczyt pt. „Rycerstwo Śląskie w wiekach średnich". Odczyt ten zorganizowano wspólnie z T-wem Przyjaciół Nauk na Śląsku. b) W dniu 20 V 1937 r. p. S. Ciekliński wygłosił odczyt pt. „Śląsk w literaturze polskiej". c) W dniu 18 I 1938 r. p. dr W. Dzięgiel wygłosił odczyt pt. „Duch nauczania historii w Niemczech współczesnych".

Liczba członków oddziału utrzymała się na dotychczasowej wysokości 48 z tym, że w najbliższej przyszłości należy oczekiwać pomyślnych rezultatów działalności referatu propagandowego.

S p r a w o z d a n i e r e f e r a t u p r o p a g a n d o w e g o. W zakresie tego referatu do tej chwili propaganda odbywała się przez: a) omawianie sprawy należenia do Tow. indywidualnie z poszczególnymi nauczycielami historii w szkołach średnich (głównie przy sposobności wyjazdów w charakterze kierownika Ogniska metodycznego; b) poruszanie tej sprawy na konferencji Ogniska met. historii w Katowicach w dniu 29 kwietnia 1938 r.; c) rozdanie w czasie tej konferencji jej uczestnikom przesłanych przez Zarząd Główny Towarzystwa materiałów propagandowych. W wyniku tej akcji uzyskano szereg zapowiedzi wpisania się do Tow., dalszą troską referatu będzie dopilnowanie, aby zapowiedzi te zostały rzeczywiście wypełnione.

S e k c j a D y d a k t y c z n a. Praca Sekcji odbywała się w ramach nakreślonych programem, ustalonym przez Komisję Dydaktyczną Towarzystwa, i w jego wykonaniu opracowano i przesłano uwagi w sprawach: 1) projekt zmian w programie gimnazjum; 2) projekt w sprawie programu dla szkół średnich mniejszośc.; 3) projekt reformy studiów wyższych przesłano w roku zeszłym.

Ponadto Sekcja zajmowała się następującymi sprawami: 1) kontynuacja regionalnego wydawnictwa pt. „Śląska Biblioteka Historyczna dla młodzieży“, w ramach której wydano czwartą z rzędu rozprawkę p. dra M. Gumowskiego pod tyt.: Rycerstwo śląskie w dobie Piastowskiej. W przygotowaniu są w tej chwili dwie dalsze; 2) ścisła współpraca z Wiadomościami Historyczno-Dydaktycznymi we Lwowie. W roku tym członkowie Sekcji naszej zamieścili dwa artykuły, sprawozdanie z rocznika 1937 Vergangenheit u. Gegenwart, szereg recenzji (m. i. wszystkich podręczników historii na I klasę gimnazjalną) oraz zapisek bibliograficznych; 3) pośrednictwo w zakupnie przez nauczycieli historii wydawnictw historycznych naukowych, w szczególności Wydawnictw Instytutu Śląskiego w Katowicach. W roku sprawozdawczym nabyto w ten sposób 90 książek za cenę około 340 zł.

4. Oddział w Kielcach

I. Z a r z ą d: Prezes Henryk Kuc; sekretarz Leon Feliks Gliksman.

S e k c j a D y d a k t y c z n a: Przewodniczący Włodzimierz Fert.

II. D z i a ł a l n o ś ć: Praca członków oddziału ograniczała się tylko do odcinka metodyczno - dydaktycznego. Członkowie T-wa jako sekcja, a raczej grupa metodyczna nauczycieli historii zbierali się na posiedzenia, które odbywały się regularnie raz w miesiącu i omawiali zagadnienia ściśle według z góry ułożonego planu, a dotyczące głównie sprawy nauczania historii w pierwszej klasie licealnej.

Członków było w okresie sprawozdawczym 11.

5. Oddział w Krakowie

I. Zarząd: Prezes Stanisław Kutrzeba; wiceprezesi: Władysław Konopczyński i Władysław Semkowicz; sekretarz Józef Feldman; skarbnik Karol Piotrowicz; członkowie: Jan Dąbrowski, Kazimierz Dobrowolski, Roman Grodecki, Stanisław Kot, Marian Kukiel, Kazimierz Lepszy, Kazimierz Piwarski, Adam Vetulani.

Sekcja krytyczna: Prezes Władysław Konopczyński; wiceprezes Roman Grodecki; sekretarz Kazimierz Lepszy.

Sekcja Historii Najnowszej: Prezes Stanisław Kutrzeba; wiceprezes Marian Kukiel; sekretarz Józef Feldman.

Sekcja Dydaktyczna: Prezes Ludwik Piotrowicz; wiceprezes Kazimierz Piwarski; sekretarz Władysław Czapliński, członkowie: Władysław Bogatyński, Wanda Bobkowska, Jan Dąbrowski, Edmund Długopolski, Franciszek Fuchs.

Komisja Rewizyjna: Józef Muczkowski, Edward Kuntze, Zygmunt Lasocki.

II. Działalność: W ub. roku odbył Oddział Krakowski P. T. H. 21 posiedzeń naukowych, z czego 15 przypadło na plenum, 3 na sekcję krytyczną, 2 na sekcję historii najnowszej, jedno na sekcję dydaktyczną. Po wszystkich niemal odczytach wywiązywała się ożywiona dyskusja.

Plenum Oddziału odbyło następujące posiedzenia: 24/IV 1937 Fryderyk Papée: Instalacja Aleksandra na Litwie. — 1/V 1937 uroczyste posiedzenie ku czci śp. Stanisława Zakrzewskiego: 1) Stanisław Kutrzeba: Zagajenie; 2) Roman Grodecki: Prace i zasługi Stanisława Zakrzewskiego jako historyka średniowiecznej Polski. — 8/V 1937 prof. Franz Eckhardt z Budapesztu: Ustrój stanowy i współczesna konstytucja na Węgrzech. — 22/V 1937 Krystyna Pieradzka: Fundacja klasztoru na Jasnej Górze przez Opolczyka. — 29/V 1937 prof. Walther Platzhoff z Frankfurtu n/M.: Die Aussenpolitik des Deutschen Reiches unter Bismarck. — 16/X 1937 Karol Buczek: Początki biskupstwa krakowskiego i zjazd gnieźnieński. — 23/X 1937 K. M. Morawski: Wolnomularstwo a rozbiór Polski. — 6/X 1937 uroczyste posiedzenie ku czci śp. ks. Jana Fijałka: 1) Stanisław Kutrzeba: Zagajenie, 2) Adam Vetulani: ks. Jan Fijałek. Badacz i człowiek, 3) ks. Konstanty Michalski: ks. Jan Fijałek jako badacz prądów umysłowych. — 13/XI 1937: prof. Frans van Kalken z Brukseli: Reflexions sur le fait d'histoire. — 11/XII 1937 Roman Grodecki: Śląskie hołdy lenne w latach 1327—1336. — 8/I 1938 r. Jan Adamus: O syntezie historycznej Szujskiego. — 29/I 1938 r. Władysław Konopczyński: Konfederacja Barska wobec reformy ustroju Rzeczypospolitej. — 5/II 1938 r. Mieczysław

Skibiński: Poselstwo de Lesseins'a w Berlinie w latach 1661—1662. — 12/II 1938 r. uroczyste posiedzenie ku czci śp. Wacława Tokarza: 1) Władysław Konopczyński: Słowo wstępne, 2) Józef Feldman: Stanowisko Wacława Tokarza w historiografii polskiej, 3) Marian Kukiel: Wacław Tokarz jako historyk wojskowy. — 15/III prof. Hans Ganshof z Gandawy: Die räumliche Entwicklung der Städte Flanderns und Brabands.

Sekcja krytyczna odbyła następujące posiedzenia: 17/IV 1937 r. Karol Buczek: Ocena pracy J. Paradowskiego: Osadnictwo ziemi chełmińskiej. — 9/X 1937 r. dyskusja nad „Dziejami Polski nowożytnej" Wł. Konopczyńskiego. Zagaił i scharakteryzował całość St. Kutrzeba, poszczególne części referowali Edward Kuntze, K. Lepszy, Wł. Czapliński, K. Piwarski, J. Feldman. — 26/II 1938 T. Nowak: O książce ks. Frąsia: Obrona Jasnej Góry.

Sekcja historii najnowszej odbyła następujące posiedzenia: 27/XI 1937 r. Henryk Batowski: Geneza sojuszu bałkańskiego 1912 r. — 19/II 1938 r. Jan Hulewicz: Narodziny polskiego ruchu filareckiego przed wojną światową.

Sekcja dydaktyczna odbyła następujące posiedzenie: 4/XII 1937 r. Franciszek Fuchs: Nauczanie historii w szkole powszechnej.

6. Oddział w Lublinie

I. Zarząd: Prezes Leon Białkowski; wiceprezes Jan Dobrzański; sekretarz Piotr Nester; skarbnik Władysław Adamczyk, członkowie: Aleksander Kossowski, Władysław Godziszewski, Stefan Wojciechowski. Komisja rewizyjna: ks. Piotr Kałwa, Józef Mazurkiewicz.

Sekcja Dydaktyczna: Przewodniczący Jan Dobrzański.

II. Działalność: Odbyto następujące zebrania naukowe: 1/X 1937 Prof. Kossowski: Z dziejów unii kościelnej na terenie b. diecezji chełmskiej w latach 1851—66. — 8/XI 1937 Mgr. Maria Stankowa: Z dziejów Kazimierza Dolnego w 17 w. — 17/III 1938 Wł. Adamczyk: Przegląd najnowszych wydawnictw z historii gospodarczej. — 9/IV 1938 r. Wł. Adamczyk: Główne kierunki badań dziejów społ.-gosp.

Sekcja Dydaktyczna odbyła następujące zebrania dyskusyjne: 20 IX 1937 Prof. Kurzątkowski: Jak uczyć o sztuce star. Greków i Rzymian w gimn. n. t. — 4 XI 1937 J. Kamiński: Wzajemne przenikanie form rzymskich i germańskich w średniowieczu. — 20 XII 1937 J. Dobrzański i P. Nester: Lektura hist. w liceum ogólnokształcącym. —

22 II 1938 referat zbiorowy: Godziszewski, Dobrzański i Krillowa: Postulaty w sprawie zmian programu historii w gimn. n. t.

7. Oddział we Lwowie

I. Zarząd: Przewodniczący ks. Józef Umiński, 1-szy zast. Stanisław Łempicki, 2-gi zast. Kazimierz Tyszkowski, sekretarz Kazimierz Lewicki, skarbnik Bronisław Włodarski; członkowie: Charewiczowa, Czołowski, Gerlach, Hoszowski, Knot, Koranyi, Modelski, Ziembicki. W skład zarządu weszli ponadto: pp. prof. dr Kazimierz Hartleb, jako redaktor Ziemi Czerwieńskiej i p. dr Ewa Maleczyńska jako przewodnicz. Sekcji Dydaktycznej. Komisja Rewizyjna: pp. Mańkowski, Pomarański, Witwicki.

Ten skład Zarządu został zmieniony przez Nadzwyczajne Walne Zebranie członków Oddziału odbyte w dniu 25 czerwca 1937. Na skutek rezygnacji obu wiceprezesów Oddziału tj. prof. Łempickiego (który został referentem propagandowym Polskiego Towarzystwa Historycznego) i doc. Tyszkowskiego (który otrzymał redakcję Kwartalnika Historycznego), jednomyślną uchwałą Nadzw. Waln. Zebrania dokonano wyboru nowych wiceprezesów w osobach prof. Hartleba i kustosza Pohoreckiego, a do Zarządu kooptowano pp. Łempickiego i Tyszkowskiego.

Sekcja Dydaktyczna: przew. dr Maleczyńska, zast. prof. Urbański, sekretarz Tyrowicz; członkowie: Chrząszcz, Knot, Kocowski, Jarosiewiczówna, Porębska, Stachoń, Włodarski.

II. Działalność: Wzorem lat ubiegłych obejmowała głównie 4 dziedziny, a to: 1) akcję odczytową, 2) akcję propagandową, 3) wydawnictwo Ziemi Czerwieńskiej, 4) praca Sekcji Dydaktycznej i jej wydawnictwa.

1. Działalność odczytowa. W roku sprawozdawczym Zarząd zorganizował 14 zebrań naukowych tj. ilość równą odpowiedniej cyfrze w poprzednich kilku okresach sprawozdawczych. Na zebraniach tych wygłoszono następujące referaty: 17 IX 1937 r. Kazimierz Tyszkowski: Sprawozdanie z podróży na kongres Historyków Bałtyckich w Rydze; 1 X 1937 Karol Koranyi: Polskie i szwedzkie artykuły wojskowe w XVII w.; 20 X 1937 Mieczysław Gębarowicz: Polska, Węgry czy Sycylia adresatem listu Paschalisa II z ok. 1115; 5 XI 1937 Helena Polaczkówna: The marriage of Elspeth Cuming with prince Theod. Lubomirski; 27 XI 1937 Stanisław Łempicki: Zadania P. T. H. i rola nauczycieli w ich obrębie; 17 XII 1937 Feliks Pohorecki: O średniowiecznych księgach miasta Poznania; 21 I 1938 Ewa Maleczyńska: Melsztyńscy i Odrowąże na Ziemi Czerwieńskiej w XV w.; 11 II

1938 ks. Józef Umiński: St. Hozjusz i sobór trydencki; 4 III 1938 Kazimierz Hartleb: Piotr Gamrath h. Sulima. Program monografii i próba charakterystyki; 18 III 1938 Kazimierz Hartleb: Najnowsza książka o Koperniku; 1 IV 1938 Wojciech Hejnosz: Uwagi o archiwistach i bibliotekarzach; 29 IV 1938 Stanisław Witkowski: Bitwa pod Akcjum i śmierć Kleopatry; 20 V 1938 Bronisław Nadolski: Cenzura austriacka w pierwsz. poł. XIX w. we Lwowie; 27 V 1938 Karol Maleczyński: Bolesław Krzywousty. W 800-lecie zgonu.

Frekwencja obecnych na Zebraniach naukowych naogół spadła i wynosiła średnio 25 osób, co w porównaniu do r. 1936/37 oznacza spadek obecnych około 10 osób średnio na posiedzeniu.

2. W akcji propagandowej, którą prowadził prof. Łempicki z pomocą dra Kurdybachy, obok powyższego odczytu dla nauczycieli gimnazjalnych, drukowanego w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Lwowskiego (i rozesłanym w dużej ilości odbitek), trzeba podkreślić akcję propagandową na prowincji, której rezultatem jest w tej chwili około 40 nowych zgłoszeń do Lwowskiego Oddziału P. T. H. Przeważająca większość tych zgłoszeń to dyrekcje średnich zakładów naukowych województw południowo-wschodnich.

3. Wydawnictwo „Ziemia Czerwieńska“, mimo trudnych warunków finansowych, kontynuowane było w roku sprawozdawczym. Za rok 1937 ukazał się tom 3-ci (dwa zeszyty) łącznej objętości około 15 arkuszy druku, zawierający 5 rozpraw, 3 artykuły, 2 obszerne przeglądy literatury i kronikę naukową.

4. Sekcja Dydaktyczna współpracowała jak dawniej z Komisją Dydaktyczną P. T. H., m. i. w sprawie oceny programu gimnazjalnego, oraz z Ogniskiem metodycznem historii. Szczególną uwagę poświęcono propagandzie P. T. H. i jego spraw wśród nauczycielstwa.

Kontynuowano też rozpoczęte w roku ubiegłym wydawnictwo Biblioteki historycznej dla młodzieży. Dwutysięczne nakłady obu pierwszych tomików (Chłędowski: Bona w opracowaniu T. Urbańskiego i Askenazy: ks. J. Poniatowski w opracowaniu M. Tyrowicza) zostały szybko wyczerpane. Nowy nakład, w tej samej ilości został już sprzedany w trzech czwartych. W roku bieżącym wydano w dwu nakładach tomik 3-ci a to: St. Smolki: Mieszko Stary i jego wiek w opracowaniu E. Maleczyńskiej. Obecnie ukazuje się tomik 4-ty w opracowaniu J. Wiszówny pt. W czasach Chrobrego (wyjątki z dzieła St. Zakrzewskiego, w czterech tysiącach egzempl.). W lecie bieżącego roku ukażą się ponadto nr 5 Czynnik gospod. w upadku dawn. państwa pol. w opracowaniu T. Ladenbergera na podstawie szkicu prof. Bujaka, oraz nr 6 w opracowaniu J. Niewolakówny niektóre ustępy z dzieła St. Tarnowskiego o Matejce. Dotychczas wydane tomiki

uzyskały aprobatę Ministerstwa W. R. i O. P., jako lektura dla młodzieży.

Ruch członków. Na ostatnim Walnem Zebraniu Oddział liczył: 162 członków zwycz i 2 honorowych; w roku sprawozdawczym zmarło: 2 (R. Koestlich i L. Piniński); wystąpiło 9; wpisało się 51; wybrano czł. honor. — 1, zatem na dzień dzisiejszy liczba członków wynosi: 3 honorow. i 202 zwycz. W ten sposób przybyło 40 nowych członków, co stanowi wzrost ogólnej liczby o blisko 25%.

8. Oddział w Łodzi

I. Zarząd: przezes — Zygmunt Lorentz, zastępca prezesa — Jadwiga Krasicka, sekretarz — Helena Zaborowska, skarbnik — Aurelia Krzywcówna, bibliotekarz — Zygmunt Hajkowski, członkowie: Juliusz Jurczyński, Tadeusz Landecki, Gryzelda Missalowa, Jan Warężak.

Sekcja Dydaktyczna: przewodnicząca — Jadwiga Krasicka, sekretarz — Helena Zaborowska.

Komisja Bibliograficzna: przewodniczący — Zygmunt Hajkowski, członkowie: Zofia Erdmanowa, Jadwiga Krasicka, Gryzelda Missalowa.

Komisja Archiwalna: przewodniczący — Zygmunt Lorentz, członkowie — Jan Warężak, Ludwik Waszkiewicz.

Komisja Polskiego Słownika Biograficznego: przewodniczący — Zygmunt Lorentz, zastępca przew. — Zygmunt Hajkowski, sekretarz — Jan Warężak.

Komisja Historii Starożytnej: przewodniczący — Stanisław Więckowski, sekretarz — Helena Zaborowska, członkowie: Zdzisław Żmigryder-Konopka, Zygmunt Lorentz.

Komisja Rewizyjna: przewodniczący — Ludwik Waszkiewicz, zastępca przewodniczącego — Jan Świercz, członkowie: Jan Holcgreber, Stanisław Sutkowski, Stanisław Więckowski.

II. Działalność:

1. Posiedzenia naukowe: 15 IV 1937 r. Natalia Gąsiorowska: Kapitalizm a reformacja. — 20 V 1937 r. Michał Walicki: Rzeźba architektoniczna Kolegiaty w Tumie pod Łęczycą na tle sztuki średniowiecznej. — 23 I 1938 r. Zygmunt Lorentz: Rok 1863 w dziejach Polski i Europy. Ludwik Waszkiewicz: Bitwy pod Cyrusową Wolą i Dalikowem (wrzesień 1863 r. w okolicach Łodzi). Posiedzenie uroczyste. — 3 II 1938 r. Zdzisław Żmigryder-Konopka: Etruria jako ogniwo kultury śródziemnomorskiej. — 27 III 1938 r. Władysław Konopczyński: Biografia polska. Kazimierz Lepszy: Polski słownik biograficzny.

2. K o m i s j a B i b l i o g r a f i c z n a kompletowała w dalszym ciągu materiały, dotyczące historii Łodzi i regionu łódzkiego.

3. K o m i s j a A r c h i w a l n a wypowiadała się w sprawie kwerend prowadzonych przez Archiwum Miejskie w Łodzi. Opublikowanie cyklu wykładów, wygłoszonych na kursie archiwalnym w dniach 21—25 lutego 1937 roku, nie mogło dojść do skutku w tym roku sprawozdawczym i zgodnie z życzeniem niektórych autorów musiało być przesunięte na jesień 1938 roku.

4. K o m i s j a P o l s k i e g o S ł o w n i k a B i o g r a f i c z n e g o uformowała się w marcu 1938 roku na podstawie propozycji ze strony Redaktora Naczelnego prof. Konopczyńskiego. Prezydium Komisji ukończyło już czynności wstępne i przystąpiło do akcji, określonej w regulaminie ramowym, opracowanym dla Komisyj lokalnych przez Redakcję. Prezydium działać będzie w oparciu o szerszy komitet, złożony z historyków miejscowych, zajmujących się historią regionu, oraz z osób postronnych dobrze zorientowanych w życiu i tradycjach Łodzi i okolicy.

5. K o m i s j a H i s t o r i i S t a r o ż y t n e j, utworzona w lutym 1938 roku postawiła sobie jako cel 1) zgrupowanie przy pracy działających na terenie Łodzi starożytników oraz 2) systematyczne wprowadzanie tematów z zakresu historii starożytnej na posiedzenia naukowe Oddziału i do działalności Sekcji Dydaktycznej.

6. Współpraca z Łódzkim Obywatelskim Komitetem ratowania Kolegiaty w Tumie pod Łęczycą rozwijała się bardzo pomyślnie. Oddział Łódzki ma prawo uważać się za współorganizatora akcji, zmierzającej do zbierania i wydatkowania funduszów przeznaczonych na prace konserwatorskie i restauracyjne. W szczególności Oddział czuwa nad organizacją badań naukowych w Tumie; stąd stały kontakt z prof. Walickim w toku jego pracy i starania, aby publikacja ukazała się w należytej szacie drukarskiej i ilustracyjnej.

7. B i b l i o t e k a O d d z i a ł u liczy obecnie 412 tomów. W roku sprawozdawczym otrzymano w darze i zakupiono ogółem 64 tomy.

8. Zmierzając do poprawienia warunków życia umysłowego i lepszej organizacji pracy naukowej w Łodzi i regionie łódzkim Zarząd Oddziału pozostawał w stałych i dobrych stosunkach z Wolną Wszechnicą Polską, z oddziałami miejscowymi Towarzystwa Polonistów, Towarzystwa Filologicznego, Towarzystwa Krajoznawczego oraz z gronem geografów. Baczną uwagę zwracał Zarząd Oddziału na wstępny etap prac sekcji nauk humanistycznych Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi. Także zapoczątkowane przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk studia, zmierzające do koordynacji wysiłków ośrodków naukowych w regionie

łódzkim, były przez Zarząd Oddziału traktowane z sympatią i lojalnością.

W pracach naukowych Oddział spotykał się z pełną życzliwością Władz państwowych, kościelnych i samorządowych.

Działalność Sekcji Dydaktycznej. Posiedzenia: 22 IV 1937 r. Jadwiga Krasicka i Helena Zaborowska: Projekt programu historii w liceum ogólnokształcącym. — 14 X 1937 r. Omówienie programu historii w liceum ogólnokształcącym — zagaił Tadeusz Bornholtz. — 4 XI 1937 r. Józef Dutkiewicz: Organizacja nauczania historii w liceum. — 13 I 1938 r. Zygmunt Lorentz: Nauczyciel historii wobec warunków pracy dydaktycznej. — 23 II 1938 r. Jan Dylik: Koncepcja i zakres mojej książki o Łodzi. Juliusz Jurczyński: Potrzeby szkoły w dziedzinie wiedzy o Łodzi i przydatność dydaktyczna zamierzonej publikacji (koreferat). — 10 III 1938 r. Zdzisław Żmigryder-Konopka: Podstawy naukowe programu licealnego w zakresie historii starożytnej. — 31 III 1938 r. Wojciech Bąk: Nauczyciel historii w szkole powszechnej wobec wymagań programu. Helena Zaborowska: Przegląd literatury z zakresu historii pod kątem potrzeb szkoły powszechnej (ilustrowany wystawą najprzydatniejszych wydawnictw).

Sekcja Dydaktyczna Oddziału nie była reprezentowana w Komisji Dydaktycznej P. T. H. Prezydium Sekcji uczestniczyło w konferencji zwołanej przez Komisję Dydaktyczną P. T. H. w Warszawie dnia 25 IV 1937 r. w celu wyrażenia o opinii o projekcie programu historii dla liceum ogólnokształcącego. Sekcja nawiązała kontakt z nauczycielstwem szkół powszechnych w Łodzi i na posiedzeniu w dniu 31 III 1938 r. wprowadziła do zakresu swych prac problem nauczania historii w szkołach powszechnych w Łodzi.

Prace Sekcji darzone były zaufaniem i życzliwością przez władze szkolne.

Działalność popularyzatorska: W związku z 75 rocznicą powstania styczniowego Oddział wszedł w porozumienie z czynnikami wojskowymi i Łódzkim Komitetem Obywatelskim uroczystości narodowych. Oprócz uroczystego publicznego posiedzenia naukowego w dniu 23 I 1938 r. Zarząd Oddziału przygotował całkowity materiał do obszernego okolicznościowego dodatku ilustrowanego „Kuriera Łódzkiego", poświęconego w szczególności historii regionalnej. Ponadto w roku sprawozdawczym Zarząd Oddziału dopomógł Wydziałowi Powiatowemu Łęczyckiemu w przygotowaniu i wydaniu publikacji pt. „Ziemia Łęczycka żołnierzom Niepodległości".

Działalność wydawnicza: 1. W roku 1937 wydano jako Nr 4 Prac Sekcji Dydaktycznej Oddziału Łódzkiego

P. T. H. studium Jadwigi Lechickiej pt. „Polska dydaktyka historii w latach 1925—1937“, str. 40. — 2. W roku 1938 doprowadzono do skutku pod egidą Łódzkiego Obywatelskiego Komitetu ratowania kolegiaty w Tumie publikację Michała Walickiego pt. „Kolegiata w Tumie pod Łęczycą“, str. 10 nlb i 78, 20 rycin w tekście, 12 tablic kredowych z ilustr. cynkograf, 32 tablice z ilustr. rotograw. — 3. Druk Rocznika 1931—38 na ukończeniu.

Ruch członków: Dnia 1 kwietnia 1937 r. Oddział liczył 102 członków. Wystąpiły 4 osoby z końcem roku 1937. Z dniem 1 stycznia 1938 r. wstąpiło 26 członków. Obecnie Oddział liczy 124 członków.

9. Oddział w Poznaniu

I. Zarząd: Prezes Kazimierz Tymieniecki; wiceprezes Jarosław Opatrny; sekretarz Leon Koczy; skarbnik Tadeusz Ziółkowski; członkowie: Kazimierz Chodynicki, Bronisław Dembiński, Kazimierz Kaczmarczyk, Wisława Knapowska, Zygmunt Wojciechowski, Adam Skałkowski. Komisja Rewizyjna: Marian Z. Jedlicki, Andrzej Wojtkowski.

II. Działalność: Wzorem lat ubiegłych praca w Oddziele polegała wyłącznie na urządzaniu zebrań naukowych. Tzw. zebrań administracyjnych i organizacyjnych, za wyjątkiem jednego zebrania zarządu, nie było wcale. O sprawach Towarzystwa, interesujących wszystkich członków informował okolicznościowo przewodniczący lub też delegaci biorący udział w zjazdach naukowych i kongresach. W ten sposób omawiano sprawy Międzynarodowego kongresu w Zurychu, Zjazdu historyków państw bałtyckich w Rydze i Tartu, sprawę wydawnictwa książki Polska i Niemcy i inne.

Wygłoszono następujące referaty:

17 II 1937: L. Koczy, Nowe wydawnictwa źródłowe do dziejów handlu Polski na Bałtyku. — 3 III 1937: J. Staszewski, Bitwa pod Trzcianem w roku 1629. — 17 III 1937: J. W. Opatrny, Działalność naukowa i publicystyczna śp. K. Krotowskiego. — 5 V 1937: J. Willaume, Kryzys polityki saskiej w 1813 roku. — 19 V 1937: X. J. Nowacki, Średniowieczne altaria „ad tumbam regis Chabry“ w katedrze poznańskiej. — 22 IX 1937: K. Górski, Z dziejów Prus w XV wieku. — 20 X 1937: A. M. Skałkowski, Archiwalne i biblioteczne zbiory w Chrobrzu. — 10 XI 1937: J. Kostrzewski, Wykopaliska w Gnieźnie.—1 XII 1937: A. Wojtkowski, Z nieznanej korespondencji Edwarda hr. Raczyńskiego z Józefem Łukasiewiczem. — 15 XII 1937: J. Willaume, Społeczeństwo Księstwa Warszawskiego. — 4 I 1938: J. Adamus, Niektóre uwagi o ustroju Polski piastowskiej. —

16 II 1938: Z. Moczarski, Kolejność pojawiania się historycznego zwierząt domowych w Polsce. Korreferaty: Z. Zakrzewski i Edward Niezabitowski. — 2 III 1938: A. Wolff, Przyczynek do dziejów skartabellatu w Polsce. — 16 III 1938: M. Siuchniński, Dokumenty trzebnickie. — 30 III 1938: J. W. Opatrny, Z najnowszych badań nad trybunałem koronnym.

Ponadto jedno zebranie poświęcone było w dniu 23 X 1937 sprawom Kwartalnika Historycznego, referował Kazimierz Tyszkowski; drugie, w dniu 16 czerwca 1937 poświęcone było 50-letniemu Jubileuszowi Polskiego Towarzystwa Historycznego, Kongresowi Historyków z Zurychu i wydawnictwu „Polska i Niemcy".

Na życzenie nowego redaktora Kwartalnika Historycznego, K. Tyszkowskiego, wybrano na posiedzeniu Zarządu w dniu 10 listopada 1937, jako łącznika między Redakcją Kwartalnika a naszym Oddziałem sekretarza dr Leona Koczego. Sprawę propagandy na rzecz Towarzystwa powierzono dr Wisławie Knapowskiej i dr Januszowi Staszewskiemu.

Sekcja Dydaktyczna nie była czynna w tym roku, jednak niezależnie od tego dr Wisława Knapowska wydała w tutejszym Ognisku Metodycznym Historii książkę pt. Szlakiem wieków. źródła do nauki dziejów Polski na tle regionalizmu wielkopolskiego. Poznań 1937, str. 264.

Na zebrania uczęszczało przeciętnie 21 osób, przeważnie członków Towarzystwa.

10. Oddział w Przemyślu

I. Zarząd: Prezes ks. Jan Kwolek; wiceprezes Jan Smolka; sekretarz ks. Julian Ataman; skarbnik Kazimierz Arłamowski; członkowie Zarządu: Franciszek Persowski i Zofia Tymińska; referent propagandy Franciszek Persowski. Komisja Rewizyjna: ks. Stanisław Jakiel i Olga Skorska. Sekcja Dydaktyczna: przewodniczący Franciszek Persowski.

II. Działalność: Zarząd Oddziału przemyskiego w okresie sprawozdawczym zajmował się ustaleniem prawnego stanu Oddziału i uregulowaniem sprawy jego członków. Urządził dwa zebrania: 26 I zwyczajne z referatem E. Maleczyńskiej na temat: „Walka Odrowążów z Melsztyńskimi o tenutę samborską, a geneza bitwy pod Grotnikami", — i walne zebranie 19 III, na którym dokonano wyborów nowego zarządu.

Sekcja Dydaktyczna: Na posiedzeniu dn. 18 IV 1937 rozpatrywano projekt programu licealnego, a opinię Sekcji wysłano do Komisji Dyd. P. T. H. Poza tym oceniono podręczniki dla gimnazjum. Posiedzenie dn. 6 IX 1937 poświęcono omówieniu

wyboru podręczników dla liceów oraz zastosowaniu programu w liceum, a w szczególności wyborowi i wzajemnemu ustosunkowaniu wybranych zagadnień. Dn. 14 XII 1937 omawiano sprawę II zeszytu wydawnictw Sekcji i przygotowano podział pracy na konferencji rejonowej nauczycieli hist. Zeszyt drugi wydawnictwa Sekcji ukazał się w styczniu 1938 r pt. „Wypisy i teksty źródłowe do wewnętrznych dziejów Przemyśla w dawnej Polsce“, z. 1. Zebrał i opracował dr Kazimierz Arłamowski. Posiedzenie Sekcji dn. 26 I 1938 połączone było z konferencją rejonową. Na konferencji wygłosili referaty dr K. Arłamowski „Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do liceum“ i Z. Tymińska: „Metoda i zakres samodzielnej pracy ucznia“.

Wydawnictwa Sekcji rozchodzą się głównie na terenie Przemyśla. Zeszyt pierwszy znalazł odbiorców także w innych miastach jak Stryju, Chyrowie, Jarosławiu, Rzeszowie i Sanoku.

11. Oddział w Warszawie (Towarzystwo Miłośników Historii)

I. Z a r z ą d: Prezes prof. Stanisław Kętrzyński, wiceprezes dyr. Wincenty Łopaciński, sekretarz gen. dr Aleksy Bachulski, skarbnik Leon Zygmunt Usarek, członkowie Zarządu: prof. Stanisław Arnold, prof. Edmund Bursche, prof. Stefan Czarnowski († 29 XII 1937), Adam Stebelski, mjr Otton Laskowski, dr Ryszard Przelaskowski, redaktor Przeglądu Historycznego prof. Marceli Handelsman.

Przewodniczący Sekcji Archiwalnej dyr. Witold Suchodolski, przew. Sekcji Dydaktycznej dr Maria Kuźmińska, przew. Sekcji Hist. Warszawy i Mazowsza dyr. K. Konarski, przew. Sekcji Historii Europy Wschod. prof. Oskar Halecki, przew. Sekcji Historii Gosp.-Społ. prof. N. Gąsiorowska, przew. Sekcji Studiów Hist.-Krytyczn. dr Janusz Wiliński, przew. Sekcji Historii Kościoła ks. prof. Zdz. Obertyński, przew. Sekcji Historii Starożytnej prof. T. Wałek Czernecki, wiceprzew. Sekcji Powstania 1863 r. Gustaw Kaleński.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili pp. Kazimierz Stefański, ks. dziekan Władysław Osiński, sędzia Jakub Glass.

II. D z i a ł a l n o ś ć: Posiedzenia ogólne. Dnia 13 maja 1937 r. odbyło się doroczne Walne Zebranie członków T. M. H. z odczytem prof. M. H a n d e l s m a n a „50-lecie Polskiego Towarzystwa Historycznego“. W związku z 75 rocznicą Powstania Styczniowego T. M. H. zwołało na dzień 21—23 stycznia 1938 r. Konferencję poświęconą dziejom Powstania 1863 r.

W łonie T. M. H. istniało dziewięć Sekcyj, ostatnia Historii Powstania 1863 r. powstała dnia 25 lutego 1938 r.

S e k c j a D y d a k t y c z n a: W roku sprawozdawczym działały podsekcje: regionalna i społeczna. Ogólnych zebrań dyskusyjnych odbyło się dwa: Dn. 15 IV 37 r. W sprawie progra-

mów historii w liceum ogólnokształcącym. Dn. 4 XI 37 r. „Zagadnienie tzw. koncentrów w nauczaniu historii na przykładzie stosunku programu licealnego do programu gimnazjalnego" — wygłosiła W a n d a M o s z c z e ń s k a. Dn. 17 XI 37 r. Sekcja Dydaktyczna wraz z Sekcją Historii Starożytnej zorganizowała wycieczkę dla nauczycieli historii do Muzeum Narodowego na wystawę wykopalisk egipskich Uniwersytetu J. P., objaśnień udzielał prof. M i c h a ł o w s k i.

S e k c j a H i s t o r i i W a r s z a w y i M a z o w s z a: W Zarządzie Sekcji w okresie sprawozdawczym nie zaszły żadne zmiany. Działalność Sekcji. A. R e f e r a t y. Dn. 14 IV 1937 r. Geologiczne i geograficzne założenia Warszawy. Z b. S u j k o w s k i. Dn. 28 IV 1937 r. Henryk Baron, w przeddzień 30-ej rocznicy stracenia. A. P r ó c h n i k. Dn. 26 V 1937 r. Ze wspomnień b. aktora nielegalnej sceny dramatycznej w Warszawie (1898—1902). G. K a l e ń s k i. Dn. 6 X 1937 r. Obronne mury Warszawy. J. Z a c h w a t o w i c z. Dn. 10 XI 1937 r. Zamek Ujazdowski i plany jego budowy. W. K i e s z k o w s k i. Dn. 15 XII 1937 r. Społeczność Warszawska w pierwszym dziesięcioleciu po powstaniu listopadowym. M. H a n d e l s m a n. Dn. 15 II 1938 r. Struktura zawodowa ludności warszawskiej w XVI w. S t. A r n o l d. Dn. 15 II 1938 r. Z dziejów handlu wiślanego warszawskiego w XVI w. K. K o n a r s k i. Dn. 9 III 1938 r. Uniwersytet Warszawski w okresie bojkotu (1905—1915). L. Z e m b r z u s k i.

B. W y c i e c z k i. Dn. 11 IV 1937 r. Ratusz. A. M o r a c z e w s k i. Dn. 6 VI 1937 r. Pałac w Ursynowie. A. M o r a c z e w s k i. Dn. 10 X 1937 r. Zamek Ujazdowski. W. K i e s z k o w s k i. Dn. 21 XI 1937 r. Mury Warszawy. J. Z a c h w a t o w i c z. Dn. 12 XII 1937 r. Fort Legionów i Archiwum Wojskowe. Kpt. W. B r u m e r. Dn. 6 II 1938 r. Wnętrze pałacu Blanka. S t. G e b e t h n e r. Dn. 27 II 1938 r. Pałac Staszica. A. M o r a c z e w s k i. Dn. 20 III 1938 r. Stare kawiarnie warszawskie. E. O p p p m a n.

C. W y d a w n i c t w a. W okresie sprawozdawczym wydane zostały następujące dalsze wydawnictwa Biblioteki im. T. Korzona: 1. Dr Oppman Edmund — Warszawskie Towarzystwo Patriotyczne 1830—1831. W-wa 1937. 2. Dr Jabłoński Henryk — Aleksander Waszkowski — ostatni naczelnik m. Warszawy w powstaniu 1863/4. W-wa 1937 r. W przygotowaniu monografia prof. Zbigniewa Sujkowskiego — „Geologiczne i geograficzne założenia Warszawy", oraz prof. Kazimierza Skórewicza — „Zamek Warszawski za króla Zygmunta Augusta". Ogłoszono konkurs na pracę biograficzną o wybitnej w dziejach Warszawy osobistości.

D. B i b l i o g r a f i a. Kontynuowano pracę nad zebraniem materiałów do bibliografii m. st. Warszawy.

Sekcja Historii Gospodarczej i Społecznej. W roku sprawozdawczym Sekcja odbyła pięć posiedzeń. Dn. 7 V 1937 r. dr Rafał Mahler: Podłoże narodowo-społeczne pierwotnego karaizmu. — Dn. 24 XI 37 r. Adolf Różański: Materiały do dziejów społecznych i demograficznych miast Królestwa Polskiego. — Dn. 12 I 1938 r. Jan Warężak: źródła archiwalne do historii gospodarczej Łodzi. — Dn. 23 III 38 r. na posiedzeniu łącznym Sekcji Historii Gospodarczej i Społecznej oraz Historii Starożytnej o pracy naukowej w zakresie historii zmarłego 29 XII profesora Stefana Czarnowskiego, wiceprzewodniczącego Sekcji, wygłosili referaty: Ludwik Krzywicki, Marceli Handelsman, Stanisław Arnold, Kazimierz Zakrzewski. — Dn. 29 III 38 r. żanna Kormanowa: Pierwszy obchód majowy w Warszawie 1 V 1890.

Sekcja Historii Europy Wschodniej: Dn. 14 XII 1937 Adrian Divéky: Pochodzenie węgierskiej „Złotej Bulli" i wpływ jej na prawo polskie.

Sekcja Archiwalna: Władze Sekcji urzędowały w składzie następującym: dyr. Suchodolski — przewodniczący, dr A. Bachulski — wiceprzewodniczący i dr T. Manteuffel — sekretarz. Sekcja odbyła 7 zebrań naukowych: Dn. 25 V 1937 r. z referatem Jadwigi Jankowskiej pt. „Akta Rządu Tymczasowego (Engla) 1931—1932". — Dn. 20 X 37 r. z referatem Aleksego Bachulskiego pt. Archiwa sowieckie w ostatnim pięcioleciu. — Dn. 24 XI 37 r. z referatem Ryszarda Przelaskowskiego pt. Archiwalia prywatne. Próba definicji i metody porządkowania. — Dn. 16 XII 37 r. z referatem K. Konarskiego pt. „Rady Stanu Królestwa Polskiego i Ogólne Zebranie Warszawskich Departamentów Rządzącego Senatu". — Dn. 19 I 1938 r. z referatem Adama Moraczewskiego pt. „Sprawa przekazywania akt do Archiwów państwowych w świetle obowiązujących przepisów". — Dn. 16 II 38 r. z referatem Jadwigi Jankowskiej pt. „Akta Głównego Inspektora Służby Zdrowia i Rady Lekarskiej". — Dn. 22 III 38 r. z referatem p. Adama Stebelskiego pt. „Dotychczasowe próby zrejestrowania rozproszonych archiwów i zbiorów rękopiśmiennych w Polsce".

W okresie sprawozdawczym Komisja Wydawnicza Sekcji opublikowała w cyklu „Wydawnictw Kursów Archiwalnych" dalszą broszurę, a mianowicie: G. Kaleński — Prowadzenie składnicy akt. Nadto w wykonaniu uchwał zeszłorocznych Sekcja przyjęła do druku i opublikowania „Inwentarz archiwum XX. Lubomirskich (linia Dąbrowieńska)" w opracowaniu Stefana Inglota.

Sekcja postanowiła rozpoczęte wydawnictwo inwentarzy archiwalnych kontynuować i po dyskusji uchwaliła przystąpić do

ogłoszenia kontynuacji inwentarza akt Sekretariatu Stanu Królestwa Polskiego. Prace przygotowawcze z ramienia Sekcji podjął p. Bogumił Stanisław Kupść.

Sekcja Studiów Historyczno-Krytycznych. W roku sprawozdawczym Sekcja odbyła trzy posiedzenia a mianowicie: Dn. 15 IV 1937 r. z referatem Kieniewicza pt. „Okres 1849—1864 w literaturze historycznej ostatniego dwudziestolecia“. — Dn. 25 X 1937 r. w sprawie Kwartalnika Historycznego z referatem redaktora Kazimierza Tyszkowskiego. — Dn. 17 XI 1937 r. z referatem Henryka Wereszyckiego pt. Lata 1865—1914 w historiografii ostatniego dwudziestolecia.

Sekcja Historii Kościoła. W okresie sprawozdawczym odbyło się zebrań cztery. Dn. 18 XI 1937 r. referat Władysława Tomkiewicza pt. „Prace Unijne Welamina Rutskiego“. — Dn. 9 XII 1937 r. zebranie ku uczczenia 15-lecia nadania doktoratu h. c. Ojcu Św. Piusowi XI przez Uniwersytet J. P. w Warszawie z referatem ks. Z. Obertyńskiego pt. Nuncjusze „papabili“ w Polsce. — Dn. 3 II 1938 r. referat Tadeusza Gostyńskiego: pt. „Franciszek Krasiński na biskupstwie krakowskim“. — Dn. 10 III 1938 r. referat Stanisława Brzezińskiego pt. „Biskup Tomicki podkanclerzy koronny“.

Sekcja Historii Starożytnej. Władze Sekcji urzędowały w składzie następującym: Prof. dr Tadeusz Wałek Czernecki — przewodniczący, prof. dr Kazimierz Zakrzewski — wiceprzewodniczący, prof. dr Zdzisław Żmigryder-Konopka — sekretarz. Sekcja odbyła dziesięć zebrań naukowych. Dn. 26 IV 1937 r. z referatem Kazimierza Zakrzewskiego pt. „Społeczne podłoże rozwoju wczesnego chrześcijaństwa“. — Dn. 23 V 37 r. z referatem K. Michałowskiego pt. „Tell-Edfu 1937“ (Część I-a: wynik wykopalisk polsko-francuskich). — Dn. 3 VI 1937 r. z referatem J. Manteuffla: pt. „Dokumenty grecko-rzymskiego Edfu“. (Część II-ga relacji o wykopaliskach polsko-francuskich 1937). — Dn. 17 VI 1937 r. z referatem ks. Fr. Sokołowskiego pt. „Z dziejów odbudowy trzeciej świątyni delfickiej; przyczynek do historii gospodarczej Grecji w IV w. przed Chrystusem“. — Dn. 21 X 1937 r. z referatem Stefana Czarnowskiego: pt. „Legenda o Argonautach a Bałtyk“. — Dn. 17 XI 1937 r. wycieczka do Muzeum Narodowego (organizowana wspólnie z Sekcją Dydaktyczną) celem zwiedzenia wystawy wykopalisk egipskich Uniwersytetu J. Piłsudskiego. Wycieczkę prowadził i o poszczególnych eksponatach wygłosił referat K. Michałowski. — Dn. 22 XI 1937 r. z referatem K. Zakrzewskiego: pt. „Pałac basileusów“. (Z zagadnień topografii Konstantynopola). — Dn. 6 XII 1937 r. z referatem ks. Fr. Sokołowskiego: pt.

„Polityka i religia w Delfach". — Dn. 24 II 1938 r. z referatem Z. Żmigrydera-Konopki pt. „Rycerz z Capestrano (z dziejów ekspansji etruskiej). — Dn. 23 III 1938 r. odbyło się łącznie z Sekcją Historii Gospodarczej i Społecznej zebranie poświęcone uczczeniu śp. prof. Stefana Czarnowskiego.

Sekcja Historii Powstania 1863 r. Dnia 25 lutego 1938 r. odbyło się zebranie konstytucyjne Sekcji Historii Powstania 1863, wybrano Zarząd w składzie: przewodniczącego prof. dr. M. Handelsmana, wiceprzewodniczącego Gustawa Kaleńskiego, sekretarza dra Henryka Jabłońskiego. — Dnia 30 III 1938 r. wygłosił referat Gustaw Kaleński: pt. „Kontynuacja bibliografii Gąsiorowskiego".

Wydawnictwa. W roku sprawozdawczym wyszedł „Przegląd Historyczny" seria II, tom XIV, zeszyt 1-szy (ogólnego zbioru tom XXXIV).

12. Oddział w Wilnie

I. Zarząd: Prezes Stefan Ehrenkreutz; wiceprezes Stanisław Zajączkowski; sekretarz Bogumił Zwolski; skarbnik Stefan Rosiak; członkowie: Wacław Gizbert-Studnicki, Stanisław Kościałkowski, Henryk Łowmiański, Ryszard Mienicki, Seweryn Wysłouch, ks. Michał Żełudziewicz; zastępcy członków: Jan Adamus, ks. Bolesław Wilanowski. Komisja Rewizyjna: Iwo Jaworski, Michał Ambros.

Sekcja Dydaktyczna: przewodniczący Stanisław Zajączkowski; wiceprzewodniczący: ks. Michał Żełudziewicz; sekretarz: Anna Kalenkiewicz-Mirowiczowa.

II. Działalność: Normalna działalność oddziału polegała na urządzaniu miesięcznych zebrań z referatami naukowemi. 27 IV 37. J. Adamus: „Charakterystyka państwa Piastowskiego". — 13 V 37 Halina Mrozowska: przedstawiła licznie zebranemu nauczycielstwu szkół średnich referat o „Historii Polski w świetle niemieckich książek szkolnych". — 1 VI 37 Bogumił Zwolski: „Zburzenie zboru ewang. refor. w Wilnie w r. 1682". — 19 X 37 Henryk Łowmiański: „Z dziejów handlu polsko-moskiewskiego w XVI w." — 15 XI 37 Stefan Rosiak: referował wyniki swoich badań nad sfałszowanym przywilejem Lubczy. — 26 I 38 Leonid Żytkowicz: „O przeżyciach grodzieńskich Stanisława Augusta". — 22 II 38 Wacław Gizbert-Studnicki: „O potrzebie naukowego opracowania dziejów kościoła w Polsce w epoce porozbiorowej". — 11 IV 38 J. Adamus: „Życie jako mistrz historii".

Sekcja Dydaktyczna: Zgodnie z założeniami Sekcji, praca jej była nastawiona w kierunku dydaktyki historii w szkole średniej. Odbyto 3 posiedzenia z następującymi referatami: 18 XII 37 ks. M. Żełudziewicz: „Realizacja programu historii w nowem gimnazjum", — 3 II 38 Narwoysz:

„Wartościowanie w nauczaniu historii“ — i 17 III 38 Kalenkiewicz-Mirowiczowa i Lucjan Krawiec przedstawili konieczność wydania popularnych prac historycznych, przeznaczonych dla młodszych klas nowego gimnazjum. Na zebraniu postanowiono wystosować w tej sprawie memoriał do Kuratorium O. Sz. Wil., celem nawiązania kontaktu i ewentualnego podjęcia wspólnemi siłami zamierzonego wydawnictwa.

Średnia frekwencja na zebraniach ogólnych Oddziału wynosiła osób 18, na zebraniach Sekcji 11 osób.

Z działalności zewnętrznej Oddziału należy wspomnieć o nawiązaniu stosunków z oddziałem grodzieńskim, który zwrócił się do Zarządu z prośbą o wyszukanie referentów. Dzięki przychylnemu ustosunkowaniu się szeregu osób, Zarząd mógł zadośćuczynić tej prośbie i zgłosił Oddziałowi grodzieńskiemu 5 odczytów na tematy, związane przeważnie z przeszłością Grodna.

Zestawienie posiedzeń naukowych i referatów.

a) według Oddziałów:

1. Brześć nad Bugiem	1 pos.	— ref.
2. Grodno	10 „	9 „
3. Katowice	3 „	3 „
4. Kielce	10 „	— „
5. Kraków	21 „	26 „
6. Lublin	8 „	8 „
7. Lwów	14 „	14 „
8. Łódź	14 „	17 „
9. Poznań	16 „	18 „
10. Przemyśl	6 „	3 „
11. Warszawa	41 „	43 „
12. Wilno	11 „	12 „
Razem	155 pos.	153 ref.

b) według Sekcyj:

Plenum Oddziałów (12)	71 pos.	78 ref.
Sekcje dydaktyczne (12)	37 „	28 „
„ archiwalne (2)	7 „	7 „
„ krytyczne (2)	6 „	6 „
„ historii starożytnej (2)	11 „	11 „
„ „ najnowszej (2)	2 „	2 „
„ „ Europy Wsch. (1)	1 „	1 „
„ „ gosp. i społ. (1)	5 „	5 „
„ „ Kościoła (1)	4 „	4 „
„ „ Powstania 1863 r. (1)	1 „	1 „
„ regionalne (1)	9 „	9 „
„ bibliograficzne (1)	— „	— „
„ Pol. Słownika Biograf. (1)	1 „	1 „
Razem	155 pos.	153 ref.

Ogółem Oddziałów 12, Sekcyj osobnych 27, z tego 9 w Warszawie, 6 w Łodzi, 3 w Krakowie.

Ruch członków za rok administracyjny 1937/38.

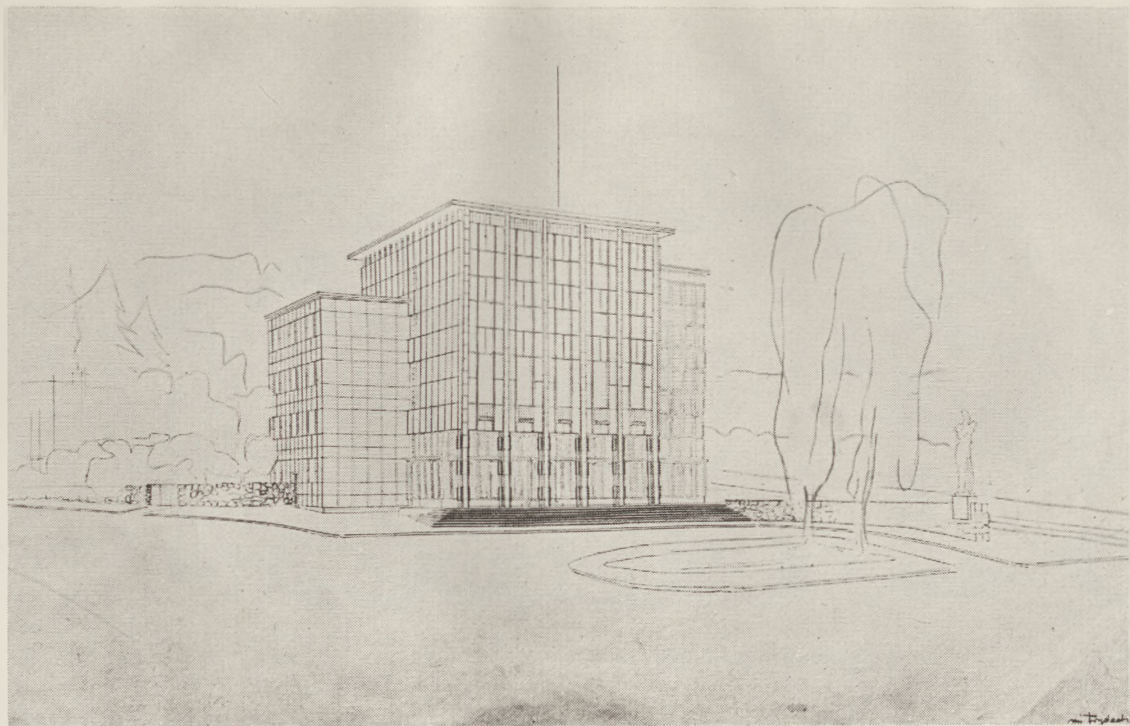
Z końcem roku 1936/37 było członków 1159. W ciągu roku administracyjnego zmarło 11, ubyło 73, a przybyło 190. Obecnie Polskie Towarzystwo Historyczne liczy członków honorowych 25, zwyczajnych 1240 — razem 1265.

	Honorowi	Zwyczajni	Razem
1. Brześć n/B.	—	22	22
2. Grodno	—	24	24
3. Katowice	—	48	48
4. Kielce	—	21	21
5. Kraków	1	93	94
6. Lublin	—	34	34
7. Lwów	3	202	205
8. Łódź	—	123	123
9. Poznań	1	46	47
10. Przemyśl	—	17	17
11. Warszawa	1	357	358
12. Wilno	—	37	37
13. Inne miejscowości	19	216	235
Razem	25	1240	1265



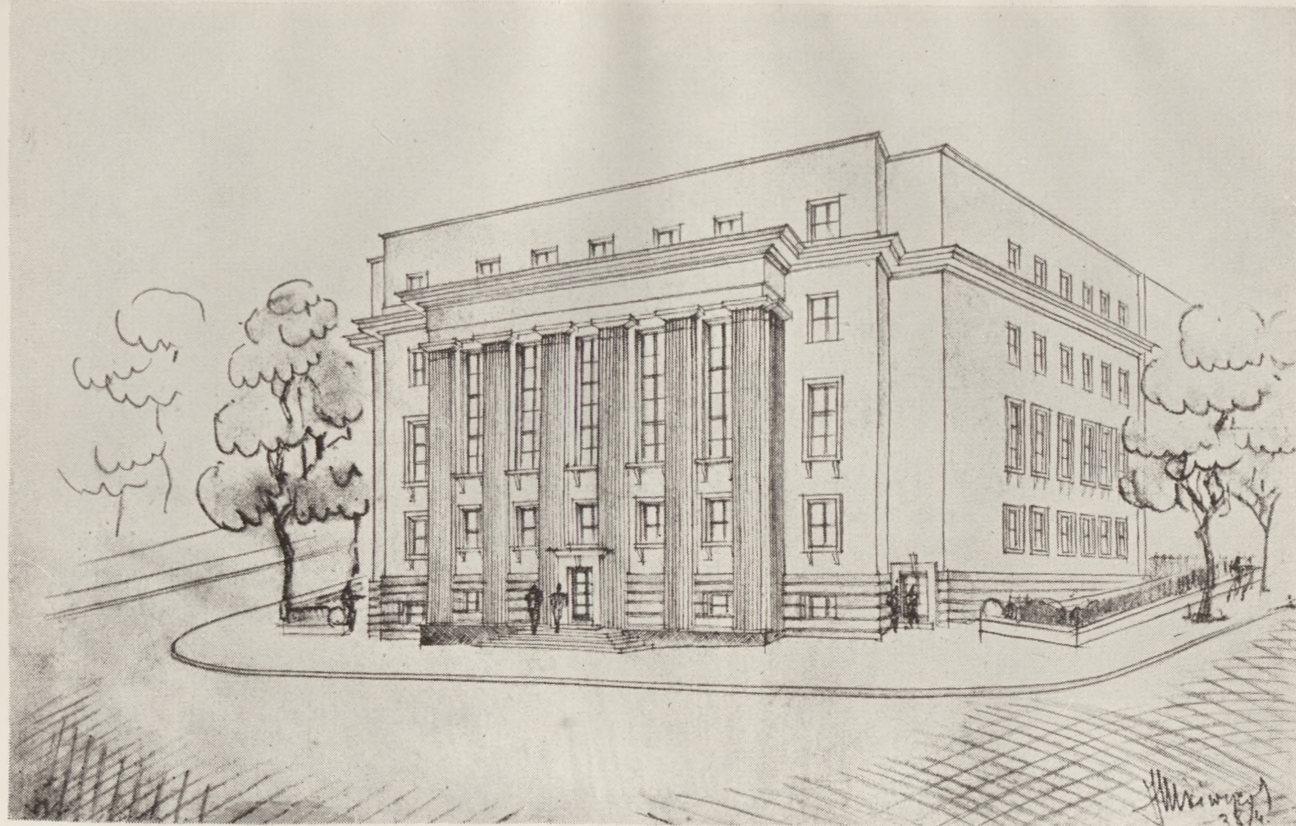
PROJEKT DOMU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO WE LWOWIE

wykonany przez prof. inż. Wróbla



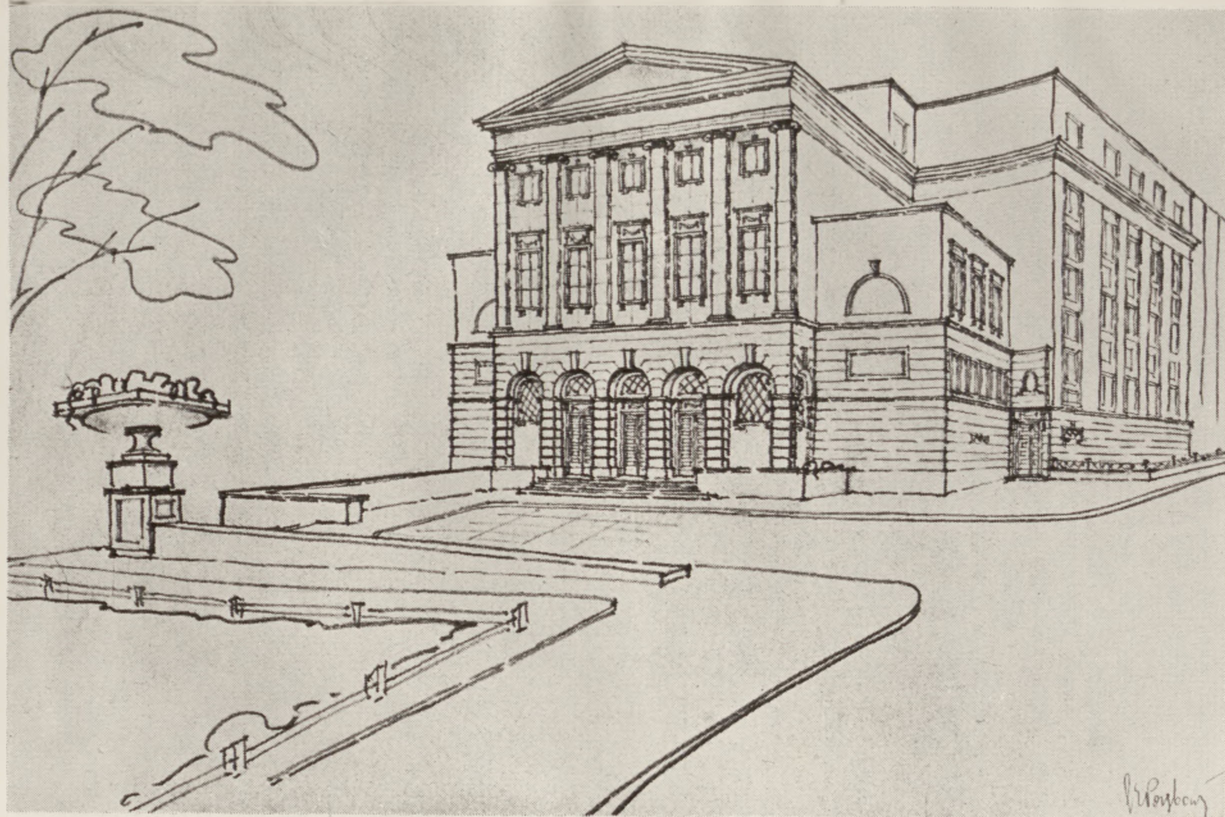
PROJEKT DOMU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO WE LWOWIE

wykonany przez inż. Frydeckiego



PROJEKT DOMU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO WE LWOWIE

wykonany przez inż. Mściwujewskiego



PROJEKT DOMU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO WE LWOWIE

wykonany przez inż. Porębowicza

C. SPRAWOZDANIA KASOWE

1. SPRAWOZDANIE SKARBNIKA

Zarządu Głównego P. T. H. z działalności za rok budżetowy od 1 kwietnia 1937 do 31 marca 1938.

Ubiegły rok administracyjny związany był przede wszystkim z obchodem jubileuszu Pol. Tow. Hist., co naturalnie pociągnęło za sobą nie tylko wzmożoną pracę przygotowawczą, ale również znaczniejsze wydatki zwłaszcza z powodu druku zwiększonego rocznika Kw. Hist. na lepszym papierze.

Następnie z powodu akcji propagandowej zjednywania nowych członków rozwinęła się żywsza korespondencja, która przyczyniła się do znacznego wzrostu nowych członków Tow. tak, że ogólna liczba powiększyła się o 106 członków.

Wprawdzie w ciągu roku ubyło wskutek śmierci i wystąpienia 84 członków, ale przybyło 190, co się uwidoczniło we wzroście wpływów ze składek członków.

Dochody Zarządu Głównego P. T. H. wzrosły znacznie w stosunku do dochodów roku poprzedniego i preliminowanych kwot budżetowych. Ministerstwo W. R. i O. P. obok wpłacenia normalnego zasiłku w kwocie 15.000 zł przyznało jeszcze dodatkową kwotę 3000 zł ale z tym, że nadesłało do uwzględnienia we własnym zakresie działania podania o zasiłek, wniesione do Ministerstwa przez Tow. Miłośników Historii w Warszawie i Oddział Lwowski P. T. H. Zarząd Główny na posiedzeniu w grudniu 1937 przyznał z tego 2000 zł T. M. H. w Warszawie, a dla Oddziału Lwowskiego przeznaczył 1000 zł. Zwiększyły się znacznie w stosunku do lat ubiegłych dochody z wkładek, z prenumeraty i sprzedaży wydawnictw P. T. H. Nadto nowa Redakcja Kw. Hist. sprzedała otrzymywane i gromadzone od dłuższego czasu czasopisma wymienne różnym Instytucjom Naukowym i przysporzyła dochodu o kwotę prawie 1000 zł.

Zarząd Główny składa Ministerstwu W. R. i O. P. wyrazy podziękowania za popieranie celów Towarzystwa Historycznego.

Wydatki obejmowały dotychczasowe zwykłe pozycje, ale niektóre z nich przekroczyły sumy preliminowane w budżecie. I tak zwiększyły się wydatki na uroczystości jubileuszowe i na druk Kwart. Hist., — na Zarząd Główny z powodu kilku wyjazdów nie przewidywanych w okresie roku administracyjnego, — na Sekretariat Redakcji z powodu zwiększonej i ożywionej korespondencji, oraz wysyłki wymiennych czasopism, a w związku z tym i na opłaty pocztowe. Mimo to ogólna suma wydatków nie spowodowała deficytu kasowego, ale pozostał wprawdzie zmniejszony, ale dodatni stan funduszów na rok przyszły.

Szczegółowe Sprawozdanie Kasowe Zarządu Głównego oraz poszczególnych Oddziałów P. T. H. przedstawia się w sposób następujący:

I. Sprawozdanie kasowe Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego za czas od 1 kwietnia 1937 do 31 marca 1938

DOCHODY

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Saldo z roku 1936/37				
a) Zarządu Głównego P. T. H.	11.540	99		
b) Wydaw.: „Polska i jej sąsiedzi“ . . .	8 749	—	20.289	99
2. Wkładki członków za lata ubiegłe i rok bieżący			15.706	87
3. Prenumerata i sprzedaż:				
a) wydawnictw P. T. H.	3.744	43		
b) egz. wymiennych redakcyjnych	962	26	4.706	69
4. Zasiłek Ministerstwa W. R. i O. P.			18.000	—
5. Subwencja na Zjazd Hist. w Rydze . . .			2.400	—
6. Odsetki: a) w P. K. O. Warszawa	1	54		
b) w M. K. K. O. Lwów	358	71	360	25
7. Sekcja Dydaktyczna Oddziału Lw. P. T. H. (pierwsza rata zwrotu pożyczki)			250	—
8. Zwroty: c) na Zjazd w Rydze	100	—		
b) za odbitki	126	—	226	—
9. Sumy przechodnie			237	80
Razem . . .			62.177	60

WYDATKI

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Drukarnia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie za druk Kwartalnika Hist., Wiadomości Hist.-Dyd., za odbitki i druki administracyjne			17.401	20
2. Reedycja Bibliografii Finkla			4.305	60
3. Honoraria: a) redakcyjne	1.800	—		
b) autorskie	4.907	—	6.707	—
4. Administracja: a) wydawnictwo P. T. H. . .	2.862	08		
b) Sekretariat Zarządu Gł. .	62	95		
c) „ Redakcyj . .	424	44		
d) uporządk. wymien. czasop.	105	—	3.454	47
5. Opłata pocztowa			1.895	89
6. Koszty posiedzeń Zarządu Głównego . . .			3.426	—
7. Wkładki do Towarzystw			416	—
8. Sprawy Międzynarodowe			908	—
9. Zjazd historyczny w Rydze			2.500	—
10. Jubileusz P. T. H.			1.508	13
11. Komisja tłumaczeń			40	—
12. Wydatki nadzwyczajne			465	35
13. Propaganda zjednywania członków . . .			142	—
14. Na wydawnictwo: „Polska i jej sąsiedzi“			2.790	—
15. Wypłata subwencyj:				
a) Tow. Miłośników Historii, Warszawa	2.000	—		
b) Oddział Lwowski P. T. H.	1.000	—	3.000	—
16. Przyznany procent dla Oddziałów P. T. H.			1.711	97
17. Sumy przechodnie			237	80
18. Saldo na r. 1938/9:				
a) Zarządu Głównego P. T. H.	5.309	19		
b) „Polska i jej sąsiedzi“	5.959	—	11.268	19
Razem . . .			62.177	60

CZŁONKOWIE KOMISJI REWIZYJNEJ:

Dr Helena Polaczkówna m. p. *Dr Stefan Uhma* m. p. *Tadeusz Solski* m. p.

We Lwowie, dnia 26 maja 1938

Dr Ludwik Kolankowski m. p.
Prezes P. T. H.

Tadeusz Urbański m. p.
Skarbnik P. T. H.

Bilans majątku Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego we Lwowie na dzień 31 marca 1938

STAN CZYNNY

		Zł.	gr.
1. **Gotówka:** w P. K. O. Warszawa	Zł. 108·03		
w M. K. K. O. Lwów	„ 10.234·—		
w kasie	„ 926·16	11.268	19
2. **Wydawnictwa**		18.000	—
3. **Ruchomości**		2.270	—
		31.538	19

STAN BIERNY

	Zł.	gr.
1. **Fundusz umorzenia ruchomości**	1.135	—
2. **Majątek Zarządu Głównego P. T. H.**	30.403	19
	31.538	19

CZŁONKOWIE KOMISJI REWIZYJNEJ:

Dr Helena Polaczkówna m. p. *Dr Stefan Uhma* m. p. *Tadeusz Solski* m. p.

We Lwowie, dnia 26 maja 1938

Dr Ludwik Kolankowski m. p.
Prezes P. T. H.

Tadeusz Urbański m. p.
Skarbnik P. T. H.

Sprawozdanie z wykonania preliminarza budżetowego za rok 1937/38

DOCHODY:	Preliminowano na rok 1937/8	Otrzymano	Różnica
	zł	zł	zł
1. Saldo: a) Zarządu Głównego P. T. H.	11.540·—	11.540·99	+ 0·99
b) Wyd. „Polska i jej sąsiedzi“	8.749·—	8.749·—	—
2. Wkładki członków	10.000·—	15.706·87	+ 5.706·87
3. Prenumerata i sprzedaż	2.000·—	4.706·69	+ 2.706·69
4. Zasiłek Minist. W. R. i O. P.	15.000·—	18.000·—	+ 3.000·—
5. Subwencja na Zjazd w Rydze . . .	—	2.400·—	+ 2.400·—
6. Subwencje na P. T. H.	1.000·—	—	— 1.000·—
7. Odsetki	—	360·25	+ 360·25
8. Sumy przechodnie	—	237·80	+ 237·80
9. Zwroty	—	476·—	+ 476·—
Razem	48.289·—	62.177·60	+ 13.888·60

WYDATKI:	Preliminowano	Wydano	Różnica
	zł	zł	zł
1. Drukarnia za druk Kw. Hist., Wiad. Hist. Dyd. i odbitki	14.000·—	17.401·20	+ 3.401·20
2. Bibliografja Finkla	4.000·—	4 305·60	+ 305·60
3. Honoraria: a) redakcyjne	1.800·—	1.800·—	—
b) autorskie	5.000·—	4.907·—	— 93·—
4. Administracja	2.900·—	2.862·08	— 37·92
5. Sekretariaty Z. Głów. i Redakcyj . .	—	592·39	+ 592·39
6. Opłata pocztowa	1.500 —	1.895·89	+ 395·89
7. Koszty posiedzenia Zarządu Głównego	3.000·—	3.426·—	+ 426·—
8. Wkładki do Towarzystw	600·—	416·—	— 184·—
9. Sprawy Międzynarodowe	1.000·—	908·—	— 92·—
10. Zjazd w Rydze	—	2.500·—	+ 2.500·—
11. Jubileusz P. T. H.	750·—	1.508·13	+ 758·13
12. Komisja tłumaczeń	500·—	40·—	— 460·—
13. Nadzwyczajne wydatki	500·—	465·35	— 34·65
14. Propaganda na zjednywanie członków	1 000·—	142·—	— 858·—
15. Wypłata subwencyj	—	3.000·—	+ 3.000·—
16. Przyznany procent dla Oddziałów . .	1.500·—	1.711·97	+ 211·97
17. Wyd. „Polska i jej sąsiedzi“	10.000·—	2.790·—	— 7.210·—
18. Sumy przechodnie	—	237·80	+ 237·80
Razem	48.050·—	50.909·41	+ 2.859·41

Lwów, dnia 26 maja 1938 r.

Tadeusz Urbański
Skarbnik P. T. H.

II.
Zestawienia kasowe Oddziałów Polskiego Towarzystwa Historycznego.

I. Oddział P. T. H. w Brześciu n/B.

Dochody:

1. Saldo z roku 1935/36	zł.	90·18
2. Wkładki członków	„	45·—
3. Subwencja Kuratorium O. S.	„	100·—
Razem	zł.	235·18

Wydatki:

1. Honoraria za monografię	zł.	100·—
2. Przesłano Zarządowi Głównemu	„	55·25
3. Wydatki na Walne Zebranie do Lwowa i wydatki kancelaryjne	„	67·75
4. Saldo na rok 1938/39	„	12·18
Razem	zł.	235·18

Brześć n/B., dnia 31 marca 1938.

Franciszek Guściora m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

II. Oddział P. T. H. w Grodnie.

Dochody:

1. Saldo na 1. IV. 1937 r.	zł.	5·75
2. Wkładki członków	„	330·—
3. Ze sprzedaży biletów na odczyt dra W. Lipińskiego	„	47·10
4. Różne	„	10·—
Razem	zł.	392·85

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu we Lwowie	zł.	300·—
2. Porto i wydatki kancelaryjne	„	7·07
3. Roznoszenie „Kwartalnika Hist."	„	5·—
4. Zorganizowanie odczytu dra W. Łipińskiego	„	67·25
5. Sekcja dydaktyczna	„	1·50
6. Różne	„	10·—
7. Saldo na 1 kwietnia 1938 r.	„	2·03
Razem	zł.	392.85

Grodno, 31 marca 1938 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

St. Monkielewicz m. p. — *Wiktoria Czapowówna* m. p.
J. Mroczkowski m. p. — Skarbnik Oddziału P. T. H.

III. Oddział P. T. H. w Katowicach.

Dochody:

1. Pozostałość kasowa z r. 1936/7	zł.	399·79
2. Wkładki członków	„	415·—
3. Rachunek Sekcji Dydaktycznej	„	990·43
4. Odsetki P. K. O. za r. 1937	„	1·99
Razem	zł.	1.807·21

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu we Lwowie	zł.	178·50
2. Rachunek Sekcji Dydakt.	„	1.106·10
3. Organizacja odczytu	„	50·—
4. Należność manipulacyjna P. K. O.	„	—·35
5. Wydatki administracyjne	„	19·70
6. Saldo na rok 1938/9	„	452·56
Razem	zł.	1.807·21

Katowice, dnia 4 maja 1938 r.

Kazimierz Stańczyk m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

IV. Oddział P. T. H. w Krakowie.

Dochody:

1. Saldo z roku 1936/37	zł.	445·25
2. Wkładki członków	„	1.828·—
3. Sprzedaż „Prac“	„	7·75
Razem	zł.	2.281·—

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	1.494·30
2. Drukarnia Uniwersytecka	„	173·—
3. Delegacja na Walny Zjazd	„	200·—
4. Zbieranie wkładek i woźny	„	255·35
5. Organizacja odczytów cudzoziemców . . .	„	117·50
6. Portoria	„	33·—
7. Saldo dn. 31 III 1938	„	7·85
Razem	zł.	2.281·—

Kraków, dnia 30 kwietnia 1938.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Edward Kuntze m. p.
Józef Muczkowski m. p.

Karol Piotrowicz m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

V. Oddział P. T. H. w Lublinie.

Dochody:

1.	Saldo z roku ubiegłego	zł.	63·80
2.	Wkładki członków	„	660·—
	Razem	zł.	723·80

Wydatki:

1.	Przekazano Zarządowi Głównemu we Lwowie	zł.	558·—
2.	Zbieranie składek i doręczanie Kwartalnika .	„	66·—
3.	Sekretariat i porta	„	18·78
4.	Saldo na rok 1938,39	„	81·02
	Razem	zł.	723·80

Lublin dnia 22 kwietnia 1938 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Ks. Piotr Kałwa m. p.
Józef Mazurkiewicz m. p.

Dr. Władysław Adamczyk m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

VI. Oddział P. T. H. we Lwowie.

Dochody:

1.	Saldo z roku ubiegłego	zł.	96·86
2.	Wkładki członków	„	3.874·40
3.	Subwencja Ministerstwa W. R. i O. P. . .	„	1.000·—
4.	„ M. K. K. O.	„	500·—
5.	Prenumerata „Ziemi Czerwieńskiej“ . . .	„	414·64
6.	Odsetki od kapitału	„	28·73
	Razem . . .	zł.	5.914·63

Wydatki:

1.	Przekazano Zarządowi Głównemu we Lwowie	zł.	2.860·80
2.	Wydatki administracyjne	„	19·89
3.	Koszta zbierania wkładek	„	242·14.
4.	Organizacja odczytów	„	38·50
5.	Koszta wydawnictwa „Ziemi Czerwieńskiej“	„	2.662·05
6.	Saldo na rok 1938/39	„	91·25
	Razem . . .	zł.	5.914·63

We Lwowie, dnia 31 marca 1938.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Tadeusz Mańkowski m. p.
Stefan Pomarański m. p.
Tadeusz Witwicki m. p.

Bronisław Włodarski m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

VII. Oddział P. T. H. w Łodzi.

Dochody:

1.	Saldo z dnia 31 III 1937 r.	zł.	6.298·34
2.	Składki członków	„	1.856.—
3.	Subsydia	„	1.100·—
4.	Sprzedaż wydawnictw	„	40·—
5.	Odsetki w P. K. O.	„	23·38
	Razem . . .	zł.	9.317·72

Wydatki:

1.	Przekazano Zarządowi Głównemu we Lwowie	zł.	1.000·—
2.	Administracja, sekretariat, ekspedycja. . .	„	256·15
3.	Organizacja posiedzeń i odczytów	„	599·45
4.	Delegacje	„	333·05
5.	Wydatki reprezentacyjne	„	123·—
6.	Biblioteka	„	101·40
7.	Wydawnictwa	„	1.751·20
8.	Kwerendy archiwalne	„	640·—
9.	Manipulacyjne	„	1·05
10.	Saldo na 1 IV 1938 r.	„	4.512·42
	Razem . . .	zł.	9 317·72

Łódź, dnia 15 kwietnia 1938 r.

Zygmunt Lorentz m. p.
Prezes Oddziału P. T. H.

Aurelia Krzywcówna m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

VIII. Oddział P. T. H. w Poznaniu.

Dochody:

1.	Saldo z roku 1936/37	zł.	115·49
2.	Wkładki członków	„	860·—
	Razem . . .	zł.	975·49

Wydatki:

1.	Przekazano Zarządowi Głównemu we Lwowie	zł.	651·40
2.	Kursor za zbieranie wkładek	„	52·—
3.	Wydatki administracyjne	„	119·95
4.	Saldo na rok 1938/39	„	152·14
	Razem . . .	zł.	975·49

Poznań, dnia 31 marca 1938 r.

Kazimierz Tymieniecki m. p.
Prezes Oddziału P. T. H.

Tadeusz Ziółkowski m. p.
Skarbnik Oddziału P. T. H.

IX. Oddział P. T. H. w Przemyślu.

Dochody:

1. Saldo z lat ubiegłych	zł.	441·60
2. Wkładki członków	„	418·50
3. Odsetki	„	1·19
Razem . . .	zł.	861·29

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu.	zł.	580·—
2. Wydatki kancelaryjne	„	12·35
3. Druk II tomiku Wydaw. Sekcji Dydaktycz. .	„	202·30
4. Saldo na rok 1938/39	„	66·64
Razem . . .	zł.	861·29

Przemyśl, 15 maja 1938 r.

Kazimierz Arłamowski m. p.
Skarbnik Oddz. P. T. H.

X. Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie
(działa jako Oddział P. T. H.).

Dochody:

1. Saldo z roku 1936/37 r.	zł.	837·—
2. Dochody z posesji	„	11.990·45
3. Wkładki członków	„	6.546·90
4. Subwencje	„	4.240·—
5. Należności	„	1.400·70
6. Sekcja historii Warszawy i Mazowsza . . .	„	5.880·—
7. Sprzedaż wydawnictw	„	615·22
8. Fundusz rezerwowy	„	50·—
9. Odsetki	„	5·31
Razem . . .	zł.	31.565·58

Wydatki:

1. Utrzymanie posesji, podatki skarbowe i miejskie	zł.	6.718·71
2. Towarzystwo Kredytowe m. Warszawy — raty .	„	1.531·23
3. Druk Przeglądu Historycznego	„	4.110·82
4. Przekazano Zarządowi Głównemu	„	4.512·—
5. Sekcja Hist. Warszawy i Mazowsza na druk Bibl. Warszawy	„	6.130·—
6. Komisja obchodu powstania styczniowego. .	„	1.407·74
7. Administracja i koszty kancelaryjne . . .	„	4.170·04
8. Saldo na 1 kwietnia 1938 r.	„	2.985·04
Razem . . .	zł.	31.565·58

Warszawa, dnia 31 marca 1938 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

Ks. Władysław Osiński m. p.
Jakub Glass m. p.
Kazimierz Stefański m. p.

Stanisław Kętrzyński m. p.
prezes T. M. H.

Leon Zygmunt Usarek m. p.
Skarbnik T. M. H.

Uwaga: Szczegółowe sprawozdanie kasowe umieszcza T. M. H. w Przeglądzie Historycznym.

XI. Oddział P. T. H. w Wilnie.

Dochody:

1. Saldo z roku 1936/37	zł.	74·45
2. Wkładki członków	„	425·—
Razem . . .	zł.	499·45

Wydatki:

1. Przekazano Zarządowi Głównemu	zł.	361·25
2. Wydatki administracji	„	88·55
3. Saldo na rok 1938/39	„	49·65
Razem . . .	zł.	499·45

Wilno, dnia 27 kwietnia 1937 r.

Ehrenkreutz Stefan m. p.
prezez Oddziału P. T. H.

Stefan Rosiak m. p.
Skarbnik Oddz. P. T. H.

D. SPIS CZŁONKÓW POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO Z KOŃCEM ROKU 1937 ORAZ ZAPISANYCH NA ROK 1938

1. Nieżyjący członkowie honorowi:

1. Askenazy Szymon, Warszawa.
2. Balzer Oswald, Lwów.
3. Bidlo Jarosław, Praga.
4. Bobrzyński Michał, Łopuchówko, woj. Poznań.
5. Bostel Ferdynand, Lwów.
6. Bourgeois Emil, Paryż.
7. Dubiecki Marian, Kraków.
8. Ks. Fijałek Jan, Kraków.
9. Finkel Ludwik, Lwów.
10. Goll Jarosław, Praga.
11. Jabłonowski Aleksander, Warszawa.
12. Ks. Kalinka Walerian, Lwów.
13. Kalmari Danielson Jan Ryszard, Helsinki.
14. Kętrzyński Wojciech, Lwów.
15. Korzon Tadeusz, Warszawa.
16. Kraushar Aleksander, Warszawa.
17. Kwiatkowski Saturnin, Lwów.
18. Kubala Ludwik, Lwów.
19. Limanowski Bolesław, Warszawa.
20. Liske Xawery, Lwów.
21. Małecki Antoni, Lwów.
22. Nehring Władysław, Wrocław.
23. Novotny Wacław, Praga.
24. Parczewski Alfons, Wilno.
25. Pilat Roman, Lwów.
26. Piłsudski Józef, Warszawa.
27. Ptaszycki Stanisław, Warszawa.
28. Prochaska Antoni, Lwów.
29. Radzimiński Luba Zygmunt, Lwów.
30. Roeppell Ryszard, Wrocław.
31. Semkowicz Aleksander, Lwów.
32. Smoleński Władysław, Warszawa.
33. Smolka Stanisław, Lublin.
34. Sobieski Wacław, Kraków.
35. Tokarz Wacław, Warszawa.

36. Tomkowicz Stanisław, Kraków.
37. Wojciechowski Tadeusz, Lwów.
38. Zakrzewski Stanisław, Lwów.

2. Zmarli członkowie w r. 1937 i 1938

a) Członkowie honorowi:

Praga: Bidlo Jarosław.

b) Członkowie zwyczajni:

Kraków: Kłodziński Abdon, Lepszy Leonard.
Lwów: Koestlich Roman, Kuczyński Alojzy, Piniński Leon, Twardowski Kazimierz.
Poznań: Śliwińska Maria.
Warszawa: Czarnowski Stefan, książę Adam Ludwik Czartoryski, Niemojewski Jerzy.

3. Członkowie honorowi:

1.	Abraham Władysław, Lwów,	wybr. czł. hon. 14/6	1924
2.	Brückner Aleksander, Berlin,	„ „ „ 14/6	1924
3.	Dembiński Bronisław, Poznań,	„ „ „ 14/6	1924
4.	Papée Fryderyk, Kraków,	„ „ „ 14/6	1924
5.	Bruchnalski Wilhelm, Lwów,	„ „ „ 20/2	1925
6.	Domanovszky Aleksander, Budapeszt,	„ „ „ 28/11	1930
7.	Jorga Mikołaj, Bukareszt,	„ „ „ 28/11	1930
8.	Koth Halvdan, Oslo,	„ „ „ 28/11	1930
9.	Lukinich Emeryk, Budapeszt,	„ „ „ 28/11	1930
10.	Kochanowski Korwin Jan, Warszawa,	„ „ „ 30/5	1934
11.	Bujak Franciszek, Lwów,	„ „ „ 5/6	1937
12.	† Ks. Kalinka Walerian, Lwów,	„ „ „ 5/6	1937
13.	† Korzon Tadeusz, Warszawa,	„ „ „ 5/6	1937
14.	† Kwiatkowski Saturnin, Lwów,	„ „ „ 5/6	1937
15.	† Liske Xawery, Lwów,	„ „ „ 5/6	1937
16.	† Pilat Roman, Lwów,	„ „ „ 5/6	1937
17.	† Tokarz Wacław, Warszawa,	„ „ „ 5/6	1937
18.	Almquist Helge, Stockholm,	„ „ „ 5/6	1937
19.	Charléty Sebastian, Paryż,	„ „ „ 5/6	1937
20.	Coville Alfred, Paryż,	„ „ „ 5/6	1937
21.	Dopsch Alfons, Wiedeń,	„ „ „ 5/6	1937
22.	Friis Aage, Kopenhaga,	„ „ „ 5/6	1937
23.	Hóman Walenty, Budapeszt,	„ „ „ 5/6	1937
24.	van Kalken Franciszek, Bruksella,	„ „ „ 5/6	1937
25.	Kehr Paweł, Berlin,	„ „ „ 5/6	1937
26.	Mutafčiev Piotr, Sofia,	„ „ „ 5/6	1937
27.	Rose Jan Holland, Cambridge,	„ „ „ 5/6	1937
28.	Šišić Ferdynand, Zagrzeb,	„ „ „ 5/6	1937
29.	Šusta Józef, Praga,	„ „ „ 5/6	1937
30.	Temperley Harold, Cambridge,	„ „ „ 5/6	1937
31.	Volpe Joachim, Rzym,	„ „ „ 5/6	1937

4. *Członkowie zwyczajni:*

(Spis ułożony według alfabetycznego porządku miejsca zamieszkania).

1. Bełz: ks. Dymitrowski Jakub.
2. Będzin: Biblioteka Gimnazjum Męskiego Zgromadzenia Kupców, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. Szymonostwa Fürstenbergów.
3. Biała k. Bielska: Janik Hieronima, Mikulski Franciszek.
4. Biała Podlaska: Gimnazjum Państw. Męskie im. J. I. Kraszewskiego.
5. Białystok: Biblioteka Publiczna Miejska, Gimnazjum Państwowe im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej, Goławski Michał, ks. Hałko St., Homanówna Eugenia, Kolendo Maria, Koło Nauczycieli Historii Gimnazjum Z. Augusta, książę Lubomirski Jerzy, Tilleman Aron, Towarzystwo Miłośników Historii, Welger Chaim.
6. Bielsk Podlaski: Badowski Stanisław.
7. Bielsko: Gross Leon, Parak Jan.
8. Borszczów: Gimnazjum Prywatne Polskie Koedukacyjne Tow. Szk. Średniej.
9. Borysław: Dudek Jan.
10. Brody: Gimnazjum Państwowe im. J. Korzeniowskiego, Gimnazjum Prywatne żeńskie im. E. Orzeszkowej.
11. Brześć nad Bugiem: Członkowie Oddziału P. T. H. w Brześciu n/B.: Biblioteka Centralna Pedagogiczna, Guściora Franciszek, Landau Baruch, Lernerówna F., Lubojacki Józef, Mazur Stanisław. Oddział P. T. H. w Brześciu liczy razem z zamiejscowymi 22 członków.
12. Brzuchowice: Aleksandrowiczówna Aniela.
13. Buczacz: Gimnazjum Państwowe.
14. Bydgoszcz: Biblioteka Miejska, Gimnazjum Miejskie im. M. Kopernika, Gimnazjum Miejskie Katolickie żeńskie, Gimnazjum Państwowe Klasyczne im. Marszałka J. Piłsudskiego.
15. Bytom: Gimnazjum Polskie Prywatne.
16. Chełm Lubelski: Gimnazjum Państwowe im. Stefana Czarnieckiego.
17. Chodorów: Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. Artura Grottgera.
18. Chodzież: Gimnazjum im. św. Barbary.
19. Chorzów: Czarnecki Augustyn, Juchnowicz Irena, Lenczowski Franciszek, żagan Artur.
20. Chyrów: Konwent OO. Jezuitów.
21. Cieszyn: Gimnazjum Polskie im. A. Osuchowskiego, Popiołek Franciszek.

22. C z e r n i c h ó w: Jedliński Jerzy.
23. C z ę s t o c h o w a: Freundlich Aleksander, Gimnazjum Państwowe im. Henryka Sienkiewicza, Gimnazjum Państwowe im. Juliusza Słowackiego, Gimnazjum Państwowe im. Romualda Traugutta, Gimnazjum żeńskie Stowarzyszenia Nauka i Praca, Nowak Stanisław.
24. C z o r t k ó w: Gimnazjum Państwowe, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne Ż. T. S. L. i Śr.
25. D ą b r o w a G ó r n i c z a: Bobrowski Kazimierz.
26. D ę b i c a: Gimnazjum Państwowe im. Kr. Władysława Jagiełły.
27. D o b r o m i l: Zagajewski Zdzisław.
28. D o l i n a: Gimnazjum Prywatne Polskie im. Z. Krasińskiego.
29. D r o h i c z y n: Martewicz Włodzimierz, Preferansów Włodzimierz.
30. D r o h o b y c z: Gimnazjum Prywatne im. Henryka Sienkiewicza, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. I. Franki, Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne im. Sternbacha, Publiczna 7 kl. Szkoła Powszechna „Polmin".
31. D r o h o w y ż e: Korzeniowski Kazimierz.
32. D z i s n a: Dietrich Arem.
33. G d a ń s k: Dragan Marcin.
34. G d y n i a: Jeżowa Kazimiera.
35. G n i e z n o: Ks. Formanowicz Leon, Gimnazjum Państwowe im. Bolesława Chrobrego.
36. G r o d n o: Członkowie Oddziału P. T. H. w Grodnie: Bajdzińska Ludmiła, Biblioteka Miejska, Biblioteka Pedagogiczna Państwowa, Choynowski Piotr, Czapowówna Wiktoria, Czetwertyński ks. Konstanty jn., Furgalski Teodor, Gimnazjum Państwowe Kupieckie, Gimnazjum Państwowe Męskie im. A. Mickiewicza, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. Emilii Plater, Gimnazjum Pol. Macierzy Szkolnej im. H. Sienkiewicza, Gimnazjum Społeczne Koedukacyjne, Gimnazjum Tow. „Tarbut", hr. Kossakowski N., Leśniewicz Ryszard, Liceum Państwowe Pedagogiczne, Monkielewicz St., Mroczkowski Józef, Odlanicki-Poczobut Henryk, ks. Potrzebski Wiktor, Sawicki Roman, Studnicka Janina, Wieliczker Chaim. Oddział P. T. H. w Grodnie liczy razem z zamiejscowymi i nowowpisanymi 24 członków. — Do Oddziału nie należy: Muzeum Państwowe.
37. G r o d z i s k P o z n a ń s k i: Świerzowicz Jan.
38. G r u d z i ą d z: Biblioteka Okręgowa Pedagogiczna Kuratorium O. S. Poznań (oddział w Grudziądzu), Gimnazjum Państwowe Klasyczne.
39. G r z y m a ł ó w: ks. Iwanciów Adolf.
40. H r u b i e s z ó w: Marek Stanisław.

41. Inowrocław: Związek naucz. dla spraw nauczania historii.
42. Janów Podlaski: Biblioteka Seminarium Duchownego.
43. Jarocin: Gimnazjum Państwowe im. Tadeusza Kościuszki.
44. Jarosław: Gimnazjum Państwowe I., Gimnazjum Państwowe II, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. J. Słowackiego, Gottfried Kazimierz, ks. Pudło Kazimierz.
45. Jaworów: Gimnazjum Państwowe.
46. Kalisz: Gimnazjum Państwowe im. Adama Asnyka, Tarasinowa Katarzyna, Węgrzyn Wojciech.
47. Kałusz: Gimnazjum Prywatne Miejskie Koedukacyjne.
48. Katowice: Członkowie Oddziału P. T. H. w Katowicach: Bałuk Stanisław, Benis Adam, Bolchower J., Dobrowolski Tadeusz, Dzięgiel Władysław, Gimnazjum Państwowe, Gołba Kazimierz, Grażyński Michał, Igielski Władysław, Kierecki Marian, Koraszewski Jacek, Korolenkówna Maria, Kotajny Jan, Krpec S., Lutman Roman, Musioł Ludwik, Ognisko Metodyczne Historii przy Gimnazjum Państwowym, Piernikarczyk Józef, Popiołek Kazimierz, Rybicki S., Skałka Tadeusz, Stańczyk Kazimierz, Strzembosz T. Oddział P. T H. w Katowicach liczy razem z zamiejscowymi 48 członków.
49. Kielce: Bartyś Julian, Borkiewicz Seweryn, Chojnacka Zofia, Czarnecki Henryk, Ellenbogen Stefania, Feliks-Gliksman Leon, Garbacik Józef, Gimnazjum Męskie im. St. Kostki, Gimnazjum Państwowe im. St. żeromskiego, Kowalczewski Marian, Kozikowski Antoni, Kuc Henryk, Kümerling Necha, Massalski Edmund, Nytko Piotr, Paszkiewiczowa Maria, Pazdur Jan, Rachwał Józef, Seminarium Nauczycielskie Męskie, Walewski Colonna St., Weissenfreudowa E. Oddział P. T. H. w Kielcach liczy 21 członków.
    Do Oddziału nie należy: ks. Józef Zdanowski.
50. Kobryń: Gimnazjum Państwowe Polskie.
51. Koluszki: Krzywkowski Edmund.
52. Kołomyja: Gimnazjum Państwowe im. Króla Kazimierza Jagiellończyka. Gimnazjum Państwowe z j. r.
53. Końskie: Gimnazjum Państwowe.
54. Kopanica: Ks. Majkowski Edmund.
55. Kościan: Gimnazjum Państwowe im. Stanisława Kostki.
56. Kowel: Gimnazjum Koedukacyjne Klary Erlich, Gimnazjum Państwowe im. Juliusza Słowackiego, Rappaport Herman.
57. Kórnik: Biblioteka Kórnicka.
58. Kraków: Członkowie Oddziału P. T. H. w Krakowie: Anczyc Wacław, Archiwum Państwowe, Bąkowski Klemens, Barycz Henryk, Batowski Henryk, Ks. Bednarski Stanisław, Birkenmajer Aleksander, Błoński Franciszek, Bobkowska

Wanda, Bochnak Adam, Bogatyński Władysław, Buczek Karol, Budkowa Zofia, Centralna Biblioteka Nauczycielska, Chrzanowski Ignacy, Cichocki Marian, Czapliński Władysław, Czort Tadeusz, Dąbrowski Jan, Długopolski Edmund, Dobrowolska Wanda, Dobrowolski Kazimierz, Duda Franciszek, Estreicher Stanisław, Feldman Józef, Friedberg Jan, Friedberg Marian, Garbacik Józef, Ks. Glemma Tadeusz, Ks. Bp. Godlewski Michał, Grodecki Roman, Haydukiewicz Józef, Heitzman Marian, Hulewicz Jan, Jachimecki Zdzisław, Kaima Jan, Kamiński Adam, Klein Franciszek, Kółko Historyków „Przyszłość" w Staniątkach, Koło Historyków Państwowego Pedagogium, Koło Historyków Studentów U. J., Komornicki Stefan, Konczyńska Wanda, Koneczny Feliks, Konopczyński Władysław, Kot Stanisław, Kukiel Marian, Kuntze Edward, Kutrzeba Stanisław, Lasocki Zygmunt, Latacz Eugeniusz, Lehr-Spławiński Tadeusz, Lepszy Kazimierz, Mazurek Franciszek, Michalek Antoni, Moreau Reibel Jean, Muczkowski Józef, Münch Henryk, Muzeum XX. Czartoryskich, Muzeum Narodowe, Niwiński Mieczysław, Nowak Tadeusz, Nowogrodzki Stanisław, Ognisko Historyczne przy Gimnazjum im. Sobieskiego, Ogrodziński Wincenty, Pachoński Jan Zbigniew, Pieradzka Krystyna, Pigoń Stanisław, Piotrowicz Karol, Piotrowicz Ludwik, Piwarski Kazimierz, Pociecha Władysław, Ks. Przybyszewski Bolesław, Reyman Tadeusz, Seminarium Historii Kościoła U. J., Seminarium Historyczne U. J., Seminarium Nauk Pomocniczych Historii U. J., Seminarium Prawnicze U. J., Semkowicz Władysław, Skibiński Mieczysław, Skorzepianka Melania, Sokulski Justyn, Sulimirski Tadeusz, Szumański Adam, Szumowski Władysław, Taubenschlag Rafał, Vetulani Adam, Waniczkówna Helena, Zarębski Ignacy, Ziemski Adam, Ks. Żychowicz Tadeusz. Oddział P. T. H. w Krakowie liczy 93 członków.
Do Oddziału nie należą: Ks. Dąbrowski Stanisław, Żytyński Saturnin.

59. K r o s n o: Gimnazjum Państwowe.
60. K r o t o s z y n: Gimnazjum Państwowe im. ks. H. Kołłątaja.
61. K r z e m i e n i e c: Biblioteka Liceum Krzemienieckiego, Gimnazjum Koedukacyjne Wydziału Powiatowego i Magistratu miasta Krzemieńca.
62. L e s z n o: Gimnazjum Żeńskie im. Marii Konopnickiej.
63. L e s z n o k. B ł o n i a: Ks. Stefanowski Marian.
64. L i p n o: Gimnazjum im. R. Traugutta.
65. L u b l i n: Członkowie Oddziału P. T. H. w Lublinie: Adamczyk Władysław, Białkowski Leon, Borkowski Julian, Dobrzański Jan, Dutkiewicz Józef, Fritzówna Jadwiga, Gimnazjum Biskupie Męskie, Gimnazjum Państwowe im. St. Ba-

torego, Gimnazjum Państwowe im. Staszica, Godziszewski Władysław, Grużewski Bolesław, Horyszewski Stanisław, ks. Kałwa Piotr, Kamiński Jan, Kiesewetterówna Janina, Kossowski Aleksander, Kramarzówna Zofia, Ks. Krassowski Aleksander, Kuna Jan, Madej Jan, Mazurkiewicz Józef, Moniewski Tadeusz, Mordelówna Kinga, Nester Piotr, ks. Nowak Edmund, Popławski Mieczysław, Riabinin Jan, Sadownik Jerzy, Seminarium Historyczne K. U. L., Skupiówna Janina, Stankowa Maria, ks. Stopniak Piotr, Strzeszewski Czesław, Szwarczyk Bronisław, Wojciechowski Stefan. Oddział P. T. H. w Lublinie liczy razem z zamiejscowymi i nowowpisanymi na rok 1938 — 34 członków. Do Oddziału nie należą: Dobrowolski Henryk, Rożniecki Józef.

66. Lwów: Członkowie Oddziału P. T. H. we Lwowie: Abłamowicz Tadeusz, Akademickie Kółko Historii Politycznej, Badecki Karol, Ks. Badeni Henryk, Badeni Stanisław, Balicki Stefan, Bandura Władysław, Barszczewska Zofia, Barwiński Eugeniusz, Bazylów Ludwik, Bergerówna Janina, Bernacki Ludwik, Biblioteka Baworowskich, Biblioteka D. O. K. VI, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Biesiadecki Franciszek, Birn Wacław, Blaha Alfred, Borkowski Oktaw, Brzeski Józef, Chabło Wiktor, Chajes Wiktor, Charewiczowa Łucja, Chodorowski Kazimierz, Chrząszcz Edmund, Chybiński Adolf, Chyliński Konstanty, ks. Czekaj Franciszek, Czołowski Aleksander, Dażwański Stefan, Dąbkowski Przemysław, Dąbrowska Maria, ks. Długosz Teofil, Dobrzańska Maria, Dygdała Adam, Dymitrowski Władysław, ks. Frankl Stanisław, Furtak Tadeusz, Gerlach Jan, Gębarowicz Mieczysław, Gimnazjum Państwowe II, Gimnazjum Państwowe III, Gimnazjum Państwowe VI, Gimnazjum Państwowe VII, Gimnazjum Państwowe X, Gimnazjum Państwowe XI, Gimnazjum Państwowe Ruskie, filia, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. król. Jadwigi, Gimnazjum SS. Nazaretanek, Gimnazjum Ridnej Szkoły, Goliger Marek, Górkiewicz Marian, Hahn Wiktor, Haisig Marian, Hartleb Kazimierz, ks. Hausner Adam, Hejnosz Wojciech, Hescheles Maurycy, Horowitz Herman, Hoszowski Stanisław, Inglot Stefan, Instytut Teolog. U. J. K., Irzyk Franciszek, Jacniacka-Kopytowa Joanna, Jarosiewiczówna Maria, Jędrzejowska Anna, Józecki Piotr, Jukniewicz Franciszek, Kącki Franciszek, Knot Antoni, Kocowski Bronisław, Końca Józef, Kontny Piotr, Koranyi Karol, Korpus Kadetów Nr. 1, Kotula Rudolf, Kotwicz Władysław, Kowalski Karol, Kozłowski Leon, Kropp Jan, Kruczkiewiczówna Maria, Książnica-Atlas, Kucharski Eugeniusz, Kupczyński Stanisław, Kupczyński Tadeusz, Kurdybacha Łukasz, Lanckorońska Karolina, Langnas Saul, Laskownicki Bronisław, Lewicki Karol, Lewicki Kazimierz,

Loewenstein Stanisław, Lutman Tadeusz, Łempicki Stanisław, Malec Józef, Maleczyńska Ewa, Maleczyński Karol, Mańkowski Tadeusz, Modelski Teofil Emil, Nanke Czesław, Nawratilowa Maria, Oppenauerówna Maria Krystyna, Osuchowski Wacław, Paradowski Józef, Pawlikowski Zdzisław, Pazyra Stanisław, Pelz Julian, Petryński Ludwik, ks. Penkala Stanisław, Pleśniak Julian, Podlacha Władysław, Pohorecki Feliks, Polaczkówna Helena, Pomarański Stefan, Porębska Irena, Puczyński Bohdan, Rolny Wilhelm, Roth Abraham, Rozdolski Roman, Schirmer Edward, Seminarium Historii Gospodarczej, Seminarium Historii Kultury, Seminarium Historii Nowożytnej, Seminarium Historii Polski, Seminarium Historii Prawa, Seminarium Historii Średniowiecznej ,Seminarium Państwowe Ochroniarskie, Sienkiewicz Bogusław, Skwarczyński Paweł, Socha Zbigniew, Solski Tadeusz, Stesłowicz Władysław, Strzelecka Anna, Suesser Henryk, Symonolewicz Konstanty, Szewczuk Jan, ks. Szmyd Gerard, ks. Szydelski Szczepan, Tarnawski Aleksander, Telmany'ówna Irena, ks. Teodorowicz Józef, arcyb. obrz. orm., Turska Jadwiga, Tyrowicz Marian, Tyszkowski Kazimierz, Uhma Stefan, ks. Umiński Józef, Urbański Tadeusz, Ursel Adam, Wawrzkowicz Eugeniusz, Wąsowicz Michał, Werchracki Ryszard, Wereszczyński Antoni, Wiszówna Jadwiga, Witwicki Tadeusz, Włodarski Bronisław, ks. Zajchowski Józef, Zaïkin Wacław, Ziembicki Witold, Zrzeszenie Pracow. Banku Rolnego, żebrowska Zofia, żurawski Kazimierz. Oddział P. T. H. we Lwowie liczy razem z zamiejscowymi i nowowpisanymi 202 członków.

67. Łańcut: Gimnazjum Państwowe, Gimnazjum SS. Boromeuszek.

68. Łódź: Członkowie Oddziału P. T. H. w Łodzi: Ajnenkiel Eugeniusz, Archiwum Miejskie m. Łodzi, Bagińska Helena, Berkowicz Henryk, Biblioteka Państwowa Pedagogiczna, Biblioteka Publiczna Miejska, Blauszyld Ignacy, Brzozowski Kazimierz, Cywuszowa Antonina, Czabak Orest, Czeraszkiewiczówna Janina, Domańska Izabella, Dylik Jan, Erdmanowa Zofia, Ellenberg Zygmunt, Fichna Bolesław, Garfinkielówna Rachela, Gimnazjum Miejskie im. J. Piłsudskiego, Gimnazjum Męskie A. Zimowskiego, Gimnazjum Państwowe Męskie im. żeromskiego, Gimnazjum Państwowe im. M. Kopernika, Gimnazjum Państw. im. G. Narutowicza, Gimnazjum Państwowe żeńskie im. E. Sczanieckiej, Gimnazjum Społeczne Polskie, Gimnazjum Zgromadzenia Kupców, Gimnazjum żeńskie Janiny Czapczyńskiej, Gimnazjum żeńskie Zofii Macińskiej, Gimnazjum żeńskie im. Orzeszkowej, Grzędzielski Eugeniusz, Hajkowski Zygmunt, Heinówna Wanda, Hertz Mieczysław, Holcgreber Jan, Jackowski Aleksander,

ks. biskup Jasiński Włodzimierz, Jeżewski Mieczysław, Jurczyński Juliusz, Kappes Aleksander, Kejna Kazimierz, Kniatowa Maria, Koło Historyków Słuchaczów W. W. P., Koszańska Jadwiga, ks. Kotula Karol pastor, Korzuchowska Zofia, Krasicka Jadwiga, Krzywcówna Aurelia, Kulak Jan, Landecki Tadeusz, Lorentz Zygmunt, Marczyńska Kazimiera, Mazurowski Henryk, Missalowa Gryzelda, Nowakowska Janina, Ostrowska Zofia, Palmąka Andrzej, Pedagogium Państwowe, Podciechowska Helena, Potzówna Wanda, Rac Leonard, Rau Zygmunt, Remiszewski Antoni, Rosset Edward, Rothowa Aniela, Rynkowska Anna, Sauter Jan, Siczek-Gardowa Zdzisława, Skoiński Jan, Szczygielski Wacław, Szreter Jerzy, Świdwiński Adolf, Towarzystwo Krajoznawcze — Oddział w Łodzi, Towarzystwo Wiedzy Wojskowej, Trzepałkowska-Dziubani Irena, Warężak Jan, Waszkiewicz Ludwik, Więckowski Stanisław, Wodziński Michał, ks. Wojciechowski Mieczysław, Zaborowska Helena, Zieleniewska Maria, Zwolińska Alicja. Oddział P. T. H. w Łodzi liczy razem z zamiejscowymi i nowowpisanymi na rok 1938 — 123 członków.

69. Łuck: Biblioteka Główna Pedagogiczna, Gimnazjum Koedukacyjne Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności, Gimnazjum Państwowe im. Tad. Kościuszki, Nieć Julian.
70. Mała Dąbrówka: ks. Wojtas Maksymilian.
71. Międzychód: Gimnazjum Miejskie Koedukacyjne im. Święcickiego.
72. Międzyrzec Podlaski: Gimnazjum Koedukacyjne Prywatne Tow. Szkół żydowskich.
73. Mikołów: Gimnazjum Państwowe, Kozaczka St., Prus Karol, ks. Wilk Karol, Wojna Paweł.
74. Miłobądź: Ks. Czaplewski Paweł.
75. Mława: Gimnazjum Państwowe im. Stanisława Wyspiańskiego.
76. Mysłowice: Dziunikowski Aureliusz, Gimnazjum Państwowe Męskie.
77. Myślenice: Gimnazjum Państwowe im. Tadeusza Kościuszki.
78. Nakło: Gimnazjum Państwowe.
79. Nieśwież: Gimnazjum Państwowe im. Władysława Syrokomli.
80. Nisko: Gimnazjum Państwowe im. Stefana Czarneckiego, Różycki Mieczysław.
81. Nowa Wieś: Wilczyński Józef.
82. Nowy Sącz: Hein Julian, Państwowe Gimnazjum I. im. Jana Długosza.
83. Nowy Targ: Ks. Kania Bolesław.
84. Oblęgorek: Sienkiewicz Józef Henryk.
85. Ostrołęka: Wierzchowski Henryk, Gorgoniowa Wanda.

86. Ostróg: Gawęcka Anna.
87. Ostrów: Szwejcer Janusz.
88. Ostrów Wielkopolski: Gimn. Państwowe Męskie, Gimn. Państwowe żeńskie im. Emilii Sczanieckiej.
89. Ostrowiec: Gimn. Państwowe im. J. Chreptowicza.
90. Otorowo: Zakłady Naukowo-Wychowawcze SS. Urszulanek.
91. Pabianice: Frankowski Józef, Hansówna Alicja, Salska Helena, Zawadzka Renata.
92. Piekary Śląskie: Gimnazjum Państwowe.
93. Pińsk: Gimnazjum OO. Jezuitów, Gimnazjum Pryw. Koedukacyjne A. Czeczyk-Golinkierowej, Ks. Kantak Kamil, Terlecki Władysław, Witczakowa Zofia.
94. Piotrków Trybunalski: Witanowski Michał.
95. Płock: Dobaczewski Józef, Towarzystwo Naukowe.
96. Płońsk: Siemińska Rita.
97. Potarzyca: Barański Stanisław.
98. Poznań: Członkowie Oddziału P. T. H. w Poznaniu: Archiwum Archidiecezjalne, Baumgart Jan, Boberska Maria, Chodynicki Kazimierz, Dedio Stanisław, Gimnazjum Państwowe im. Marcinkowskiego, Gimnazjum Państwowe im. Paderewskiego, Górski Karol, Grot Zdzisław, Jedlicki Marian Zygmunt, Kaczmarczyk Kazimierz, Kaletka A. Mieczysław, Knapowska Wisława, Koczy Leon, Koło Historyków Studentów U. P., Konieczny Franciszek, Krotoska Tekla, Kucner Alfred, ks. Kurek, Masłowski Jerzy, Mastyńska Maria, Matuszewski Józef, ks. Nowacki Józef, Opatrny Jarosław Wit, Rutkowski Jan, Sczaniecki Michał, Seminarium Duchowne, Seminarium Historyczne U. P., Silnicki Tadeusz, Siuchniński Mateusz, Skałkowski Adam, Skarbiński Władysław, Sławski Jan, Stablewski Stefan, Staszewski Janusz, Tymieniecki Kazimierz, Tync Stanisław, Ułaszyn Henryk, Widajewicz Józef, Willaume Juliusz, Wojciechowski Zygmunt, Wojtkowski Andrzej, Zaleski Zygmunt, Ziółkowski Tadeusz, Żukowski Piotr. Oddział P. T. H. w Poznaniu liczy razem z zamiejscowymi — 47 członków.
99. Prużana: Lisiecki Leopold.
100. Przemyśl: Arłamowski Kazimierz, ks. Ataman Julian, Biblioteka Seminarium Duchownego obrz. łac., Gilewicz Aleksy, Gimnazjum Państwowe I. im. Juliusza Słowackiego, Gimnazjum Państwowe II. im. Prof. K. Morawskiego, Gimnazjum Prywatne żeńskie PP. Benedyktynek, Gimnazjum Prywatne żeńskie im. M. Konopnickiej, ks. Kwolek Jan, Persowski Franciszek, Smółka Jan, Skórska Olga, Tymińska Zofia. Oddział P. T. H. w Przemyślu liczy razem z nowo wpisanymi — 17 członków.
Do Oddziału nie należy: Rowiński Janusz.

101. P r z e w o r s k: Gimnazjum Miejskie.
102. P r z y s u c h a: Gołuchowska-Dembińska Maria.
103. P s z c z y n a: Jucha Józef.
104. P u ł t u s k: Gimnazjum Państwowe im. Piotra Skargi, ks. Zielonka Stefan.
105. R a d o m: Gimnazjum Państwowe im. T. Chałubińskiego, Gimnazjum Państwowe im. Jana Kochanowskiego, Zakłady Naukowe żeńskie Marii Gajl.
106. R a d z i e c h ó w: Gimnazjum Pryw. Koedukacyjne im. Marszałka Badeniego.
107. R a w a R u s k a: Oppenauer Maria.
108. R a w i c z: Ćwikowski Witold, Gimnazjum Państwowe.
109. R o g o ź n o: Gimnazjum Państwowe Klasyczne im. Przemysława.
110. R o h a t y n: Koło Historyczne Ukr. Pryw. Gimnazjum.
111. R ó w n e: Biblioteka Centralna Pedagogiczna, Hofman Jakub, Schittler Józef.
112. R u d a P a b i a n i c k a: Gastmanowa Janina.
113. R y b n i k: Czyżyk Kazimierz, Kowalski Alfred, Udziela Stanisław.
114. R z e s z ó w: Gimnazjum Prywatne żeńskie Tow. Gim. Pryw. żeńsk.
115. S a m b o r: Czytelnia Prywatnego Gimnazjum żeńskiego im. Marii Konopnickiej, Gimnazjum Państwowe I. im. Adama Mickiewicza, Gimnazjum Państwowe II. im. Mikołaja Kopernika, Glottowa Bronisława.
116. S a n d o m i e r z: Liceum Państwowe Pedagogiczne.
117. S a n o k: Gimnazjum Prywatne żeńskie im. Emilii Plater, Rejnin Antoni.
118. S i e d l c e: Ks. Branik Wiktor, ks. Grabowski Jan, ks. Bp. Sokołowski Czesław.
119. S i e m i a n o w i c e Ś l ą s k i e: Gimnazjum Państwowe im. Śniadeckiego, Olszewicz Wacław.
120. S ł o n i m: Rotenschreichówna Stefania, Tyrka Jan.
121. S o k a l: Gimnazjum Państwowe im. Malczewskiego.
122. S o s n o w i e c: Gimnazjum Państwowe im. E. Plater, Gimnazjum Państwowe im. Bolesława Prusa.
123. S t a n i s ł a w ó w: Gimnazjum Państwowe II, Gimnazjum Prywatne Polskie im. Elizy Orzeszkowej.
124. S t a r o g a r d: Gimnazjum Państwowe.
125. S t o ł p c e: Gimnazjum Państwowe im. Tadeusza Hołówki.
126. S t r y j: Biblioteka Pedagogiczna Nauczycielska, Gimnazjum Państwowe II.
127. S u c h a: Seruga Józef, Zbiory Biblioteczno - Muzealne hr. Tarnowskich.
128. S u w a ł k i: Brzeski Henryk.

129. Szamotuły: Gimnazjum Państwowe Humanistyczne im. P. Skargi.
130. Śniatyn: Gimnazjum Państwowe im. Fr. Karpińskiego.
131. Świecie: Gimnazjum Państwowe.
132. Świekatowo: Jeskowa Stefania.
133. Święciany: Gimnazjum Państwowe im. Józefa Piłsudskiego.
134. Tarnopol: Haliczer Józef, Ladenberger Tadeusz, Meersand Leon, Ognisko Nauczycielskie, Podolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Podolskie Towarzystwo Turystyczne, Schindler Wilhelm, Szołajski Stanisław.
135. Tarnów: Biblioteka T. S. L., Gimnazjum I. im. Brodzińskiego, Gimnazjum II. im. Tarnowskiego, Gimnazjum III. im. Adama Mickiewicza, Jarosz Włodzimierz, Penkala Franciszek, Ks. Węgiel Władysław, Zakład SS. Urszulanek.
136. Tarnobrzeg: Szumska Urszula.
137. Tarnowskie Góry: Gimnazjum Państwowe im. Ks. Jana Opolskiego.
138. Tczew: Biblioteka Miejska.
139. Toruń: Archiwum Miejskie, Matkowski Karol, Sawczyński Adam.
140. Trzemeszno: Gimnazjum Państwowe Klasyczne.
141. Tubądzin: Walewski Kazimierz.
142. Tuchola: Nowaczyk Stanisław.
143. Tuchów: OO. Redemptoryści.
144. Turka: Gimnazjum Prywatne Koedykacyjne im. Józefa Piłsudskiego.
145. Wadowice: Collegium Marianum Księży Pallotynów.
146. Wąbrzeźno: Gimnazjum Państwowe Humanistyczne.
147. Warszawa: Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie (działa jako Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego). a) **Członkowie honorowi:** Ludwika z hr. Krasińskich Czartoryska. b) **Członkowie protektorzy:** Józef Temler. c) **Członkowie zwyczajni:** Anterszlakówna Maria, Archiwum Akt Dawnych, Archiwum Miejskie, Archutowski Roman, Arnold Stanisław, Assorodobraj Nina, Bachulski Aleksy, Balicka Zofia, Bartel Oskar, Bartosikówna Jadwiga, Bartoszuk Aleksander, Beynard-Karbowska Helena, Bero Józef, Białowiejska Wanda, Bielecki Tadeusz, Bieżuńska J., Biblioteka Historyczna, Biblioteka Publiczna, Biłek Jan, Bogatkiewicz Władysław, Borowski Antoni, Borowski Stanisław, Borkiewicz Adam, Bormanowa Jadwiga, Boss Eugeniusz, Bramsowa R., Brańska Eugenia, Brzeczkowski Aleksander, Brzeziński Stanisław, Brzeziński Włodzimierz, Bursche Edmund, Burschówna Helena, Centralna Biblioteka Wojskowa, Centralna Biblioteka Pedagogiczna, Chełmińska Julia, Chodynicki Henryk, Chwalewik Edward,

Chyrówna Maria, Czudowska Leokadia, Dąbrowski Wincenty, Dąbrowski Otton, Dąmbski Eugeniusz, Dembińska Anna, Dembowska Maria, Detkens Edward, Divéky Adrian, Dobrzański Józef, Dunin Juliusz, Dutkiewicz Józef, Dygnas Aleksander, Dyski Władysław, Dąbrowski Jan, Dziewanowski Władysław, Enderówna Janina, Englert Adam, Fajęcki A. ks., Fatek Jan ks., Fedkowiczówna Anna, Feldman Eleazar, Folwarski Henryk ks., Franaszek Jerzy, Freytag Bogusław, Fręchowicz Tadeusz ks., Gajewicz Zygmunt ks., Gawinek Paweł, Gaylówna Anna, Gąsiorowska Natalia, Gebertowa Gizela, Gembarzewski Bronisław, Gepner Stanisław, Gerber Rafał, Giedroyć Franciszek, Giergielewicz Jan, Gimn. im. J. Finkla, Gimn. im. Reya, Gimn. im. Sułkowskich, Gimn. im. Kraszewskiego, Gimn. im. Bolesława Prusa, Gimn. Tow. „Ascola“, Gimn. im. Magnusa Kryńskiego, Gimn. żeńskie „Jehudyjach“, Gimn. żeńskie Szkół żydowskich, Glass Jakub, Głodo Maria, Godlewski Michał, Golianowa Janina, Gołębiowski Tadeusz, Groniowski Stanisław, Grotowski Marian, Gogulski Edward, Gutry Czesław, Gimnazjum im. Lelewela, Halecki Oskar, Handelsman Marceli, Hauke Nowak Aleksander, Herbst Stanisław, Hertzówna Amelia, Hniłko Antoni, Hilczer Franciszek, Jabłoński Henryk, Jakubowski Jan, Jakubiec Józef, Jaruga Nikodem, Jasnowski Józef, Jawdyński Stefan, Joczowa Serafina, Jonynas Ignacy, Kalińska L., Kadłubiński Ryszard, Kaleński Gustaw, Kamieniecki Witold, Kamiński Wawrzyniec, Karłowska Zofia, Karwasińska Jadwiga, Kermisz Józef, Kernbaum Józef, Kesselring Rudolf, Kętrzyński Stanisław, Kieniewicz Stefan, Kiersnowski Roman, Kiewlicz Tadeusz, Kłapowski Władysław ks., Kneifel Edward ks. pastor, Kochanowska Wojciechowska Jadwiga, Kochanowski Jan Karol, Kochanowski Wiktor, Koelichenówna St., Kolankowski Ludwik, Konarski Jan, Konarski Kazimierz, Kormanowa żanna, Korduba Miron, Kornet Szczepan, Kosiński Juliusz, Kotarski Stefan, Kozolubski Juliusz, Krajewski Wincenty, Krasuski A., Kraushar Tadeusz, Krauzówna Zofia, Kreczmar Michał, Krzemicka Zofia, Kronegoldowa A., Krongoldówna Tola, Krzyczkowska Olga, Krzywicki Ludwik, Kucharzewski Jan, Kula Witold, Kulczycki Ludwik, Kułakowski Henryk, Kupczyński Tadeusz, Kutznerówna Janina, Kuźmińska Maria, Laskowski Otton, Latkowska Maria, Leśniewski Czesław, Lewak Adam, Libelt Maria, Lebert Feliks, Liedke Antoni ks., Lipiński Wacław, Lipska Kazimiera, Liszewski Stanisław, Lutomski Bolesław, Lutostańska E., Łągwa Zabicka Jadwiga, Łodyński Marian, Łopaciński Wincenty, Łopatto Szczęsna, Ługowski Kazimierz, Łukomska Irena, Macie-

jewska Wanda, Mahler Rafał, Malczewska Krystyna, Maliniak Julian, Małachowska Łempicka Ewa, Małachowski Stanisław, Mławist M., Małuszyński Marian, Manteuffel Tadeusz, Manteufflowa Maria, Markowski Gustaw, Markowski Adam, Martynowiczówna Władysława, Marzec Bogumił, Mączyński Kazimierz, Meloch Maksymilian, Mech Nowicka Wanda, Mendys Michał, Michałowiczowa Stanisława, Michałowski Józef, Mickiewiczowa Iza, Mińkowska Anna, Modzelewska Ewa, Mongirdowa Maria, Moraczewski Adam, Morawska Stefania, Moszczeńska Wanda, Moszczeński Józef, Mościcki Henryk, Mrozowska Halina, Muszkowski Jan, Mysłowski Adolf, Nassalska Zofia, Natanson Leski Jan, Niewiarowska Maria, Niewojska Irena, Nowakowski Stanisław, Nowotczyński Kazimierz, Obertyński Zdzisław ks., Olszanowska Skowrońska Z., Olszewicz Bolesław, Olszyna Wilczyński Józef, Osiński Władysław ks. dz., Ossowska Maria, Ostaszewska Henryka, Padacz Władysław, Pajewski Janusz, Parysówna Wanda, Paszkiewicz Henryk, Pawłowski Bronisław, Peche Kazimierz, Perkowicz Edward, Petrulewicz Dybczyńska H., Piskorska Helena, Płokarz Józefat, Płoski Stanisław, Pohoska Hanna, Ponikowski Cezary, Posseltówna Irena, Prawosławne Archiwum Metropolitalne, Próchnik K., Prószyńska Wanda, Przelaskowski Ryszard, Przewalski Stefan, Przeździecki Rajnold, Przybyłowiczowa Hanna, Przychocka Jadwiga, Przyrembel Zygmunt, Pułaski Franciszek, Radlińska Orsza Helena, Radliński Włodzimierz, Radzikowski Teodory, Radziwonowicz Wacław, Rafacz Józef, Remiszewska Oppmanowa Regina, Rennertowa Zofia, Ringelblum Emanuel, Rogulska Ładzińska Helena, Różycki Marek, Rudziński Stanisław, Rościszewska Maria, Rybarski Antoni, Rybus Henryk ks., Rzymełka Jan ks., Salcewicz Albin, Saulys Jerzy, Sawicki Jakub, Schönbrennerówna Janina, Sem. Hist. Uniw. J. P., Sem. Hist. Gosp.-Społecznej, Sem. Hist. Europy Wschodniej U. J. P., Sem. Hist. Kościoła w Polsce, Serejski Marian Henryk, Sidorowicz Stanisław, Siemieński Józef, Sissle Bronisława, Skibiński Franciszek, Skwarska Gołębiowska Leokadia, Skrzypek J., Śliwiński Leon, Śmidoda Franciszek ks., Słomczyński Adam, Słońska Łucja, Sokołowska Maria, Sokołowski F. ks., Sosnowski Stanisław, Stamirowska Irena, Staruszkiewicz Franciszek, Stebelski Adam, Stefański Kazimierz, Stojanowski Józef, Stolarski Antoni, Strzałkowski Z. ks., Suchodolski Witold, Sujkowski Andrzej, Szachno Stanisław, Szellerowa Henryka, Szembek Jan, Szczerucha Tomasz, Szczęsna Felicja, Szkoła Mazowiecka, Szyc Piotr, Szygiellowa Zofia, Szulkin Michał, Szwankowski Eugeniusz, Świeżyńska Janina, Świerkowski Ksawery, Talat-Kiełpsz

Eryk, Talikowski Stefan, Tarnowski Adam, Targowski Józef, Tatomir Adam, Thoman A. H., Tietzowa Maria, Tołłoczko Józef, Tomaszewski Aleksander, Tomkiewicz Władysław, Trautsolt Eustachy, Treugut Sylweriusz, Truchim Stefan, Trzcińska Apolonia, Urban Jan ks., Usarek Leon Zygmunt, Ussas Bronisław ks., Walawender Antoni, Waligóra Bolesław, Wałek Czernecki Tadeusz, Waszkiewiczówna Wanda, Wdowiszewski Zygmunt, Wegner Jan, Wereszycki Henryk, Widerszal Ludwik, Więckowska Helena, Wilczyńska Zofia, Wilder Hieronim, Wilkoszewski Aleksander, Winnicki Sas Leonard, Winnicka K., Witkowski Stefan, Włodarski Aleksander, Wojciechowski Zygmunt, Wolff Adam, Wolfowicz A., Wolfowicz I., Woliński Janusz, Worobczuk Adam, Wróblewska W., Wróblewski Kazimierz, Wrzeszcz Piotr, Zakłady Architektury Polskiej Politech. Warsz., Zakłady Naukowe „Spójnia“, Zaleski August, Zakrzewski Alfred, Załęcki Artur, Zanowa Jadwiga, Zarzycki Włodzimierz, Zawadzki Franciszek, Zborowska Matylda, Zielińska Barbara, Zieliński Tadeusz, Zebrowski Tadeusz, Zembrzuski Ludwik, żmigryder Konopka Zdzisław, żmigrodzki Zygmunt, żywczyński Mieczysław. Oddział P. T. H. w Warszawie liczy 357 członków.

Zapisani bezpośrednio w Zarządzie Głównym P. T. H. we Lwowie: Biblioteka Krasińskich, Biblioteka Ministerstwa W. R. i O. P., Biblioteka Ordynacji Zamojskich, Diveky Adrian, ks. Forycki Leon, Lechicka Jadwiga, Łopaciński Wincenty, Łypacewiczowa Jadwiga, Mann Zygmunt, Mendys Michał, Skibiński Franciszek Henryk, Stojanowski Józef, Tomkiewicz Władysław, Wereszycki Henryk, Woroniecki Jacek ks., Wydział Archiwalno - Biblioteczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, żmigrodzki Zygmunt.

148. Wieluń: Gimnazjum Męskie im. T. Kościuszki.

149. Wilejka: Gimnazjum Państwowe im. H. Sienkiewicza.

150. Wilno: Członkowie Oddziału P. T. H. w Wilnie: Adamus Jan, Ambros Michał, Ehrenkreutz Stefan, Filipczyk Józef, Gimnazjum OO. Jezuitów, Gimnazjum Twa „Oświata“, Girdwoyniówna Maria, Gizbert-Studnicki Wacław, Jaworski Iwo, Kalenkiewiczówna Anna, Karpowicz Zygmunt, Kościałkowski Stanisław, Łowmiański Henryk, Mienicki Ryszard, Minkiewicz Antoni, Narudzka Emilia, Nowodworski Witold, Popowska Maria, Romanowski Józef, Rosiak Stefan, Seminarium Prawno-Ekonomiczne U. S. B., Steckiewiczówna Janina, Świacki Stanisław, Wawrzyńczykowa Alina, ks. Wilanowski Bolesław, Wysłouch Seweryn, Zajączkowski Stanisław, Zwolski Bogumił, żytkowicz Leonid, ks. żełudziewicz Michał. Oddział P. T. H. w Wilnie liczy razem z zamiejscowymi 37 członków. Do Oddziału nie na-

leży: Balicki Juliusz, Gimnazjum koedukacyjne humanistyczne C. Epszteina i I. Szpajzera.
151. Winnagóra: Ks. Kozierowski Stanisław.
152. Włocławek: Gimnazjum Państwowe im. Marii Konopnickiej, ks. Morawski Michał.
153. Włodzimierz: Gimnazjum Państwowe im. Mikołaja Kopernika.
154. Wolsztyn: Gimnazjum Państwowe.
155. Września: Gimnazjum Państwowe im. Henryka Sienkiewicza.
156. Zaleszczyki: Gimnazjum Państwowe.
157. Zamość: Gimnazjum Państwowe żeńskie im. Marii Konopnickiej, Pieszko Michał.
158. Zawiercie: Ks. Wajzler Bolesław.
159. Zbylitowska Góra: Rusocka Antonina.
160. Zduńska Wola: Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego, Rutkowski Jan.
161. Zgierz: Cezak Stefan, Liceum Pedagogiczne, Preissowa Irena, Schönbornówna Stanisława, Świercz Jan.
162. Złoczów: Kuntze Maria.
163. żory: Gimnazjum Miejskie im. K. Miarki.
164. żółkiew: ks. Karowiec Makary.

Poza Polską mieszkają: Archiwum i Muzeum Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce, Chicago; Duzinchevici George, Iasi; ks. Skibniewski Mariusz, Rzym; Uzdowski Marian, Czerniowce.

Członkowie P. T. H. zapisani na rok 1938.

Baranowicze: Gimnazjum Prywatne Epsztejna.
Biała Podlaska: Kowalska Lubina.
Borysław: Ederowa Jadwiga.
Brzozów: Gimnazjum Państwowe.
Bydgoszcz: Puckowski A.
Chorzów: Gimnazjum Koedukacyjne im. Eichendorfa.
Dora: Bednarski Bolesław.
Dzisna: Gimnazjum Państwowe.
Gdańsk: Gimnazjum im. J. Piłsudskiego Macierzy Szkolnej.
Gdynia: Bazali M. Urszula, Biblioteka Miejska Publiczna, Gimnazjum OO. Jezuitów.
Głębokie: Gimnazjum Unii Lubelskiej.
Gródek Jagielloński: Gimnazjum Państwowe im. Władysława Jagiełły.
Horodenka: Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne.
Jazłowiec: Gimnazjum i Liceum Prywatne żeńskie im. Matki Marceliny.
Kalisz: Gimnazjum Państwowe żeńskie im. Anny Jagiellonki.

Leszno: Gimnazjum Państwowe im. Komeńskiego.
Lida: Gimnazjum Państwowe.
Lubaczów: Gimnazjum i Liceum Prywatne Humanistyczne.
Łęczyca: Sroka Jan, Wyczółkowski Mieczysław.
Łódź: Adlerówna Esfira, Biblioteka Wolnej Wszechnicy Polskiej, Geyer Robert, Głuchowski Władysław, Godlewski Mikołaj, Izba Przemysłowo-Handlowa, Kaczmarek Roman, Korczycowa Maria, Kowalska Weronika, Lulla Fabian, Rembeliński Robert, Spektor Izaak, Sterlingowa Helena, Szczygielski Mieczysław, Szkoła Powszechna Nr 69, ks. bp. Tomczak Kazimierz, Tylińska Janina, Weiss Bernard Przemysław, Worona Włodzimierz.
Orłowa: Biblioteka Gimnazjum Polskiego.
Ostrzeszów: Gimnazjum Prywatne Męskie ks. Salezjanów.
Pińsk: Gimnazjum Prywatne Koedukacyjne Stow. „Tarbut", Macińska Ludwika.
Przasnysz: Schwarz Jan.
Przemyśl: Gimnazjum Państwowe żeńskie, Gimnazjum Prywatne Ruskie, ks. Gorczyca Józef, ks. Jakiel Stanisław, Kaliczowa Zofia.
Pszczyna: Liceum Państwowe Pedagogiczne.
Radom: Majówna Maria.
Słonim: Seminarium Nauczycielskie.
Stanisławów: ks. Barg Marian, Gimnazjum III im. Staszica, Zieliński Józef.
Stryj: Gimnazjum Państwowe I im. Marszałka J. Piłsudskiego.
Suwałki: Efron Paulina.
Święciany: Gimnazjum Państwowe.
Świsłocz: Gimnazjum Państwowe im. Romualda Traugutta.
Tarnobrzeg: Gimnazjum Państwowe im. hetmana Jana Tarnowskiego.
Tarnopol: Gimnazjum Państwowe żeńskie im. J. Piłsudskiego.
Wilno: Gimnazjum „Tarbut".
Zgierz: Biblioteka Publiczna Miejska im. B. Prusa.

Publikacje P. T. H. otrzymują bezpłatnie jako wymienne następujące Instytucje i Towarzystwa:

a) **w Polsce:**

Gdańsk: Stadtbibliothek (Vorstand des Westpreussischen Geschichtsvereins).
Gdynia: Instytut Bałtycki.
Grudziądz: „Deutsche Wissenschaftliche Zeitschrift für Polen".
Katowice: Bibl. Biura Sejmu Śląskiego, Redakcja „Chowanny".

Kraków: Biblioteka Jagiellońska, Polska Akademia Umiejętności, Towarzystwo Wzajemnej Pomocy U. U. J.
Lublin: Bibl. im. Łopacińskiego, Bibl. Uniwersytecka, Dziennik Urzędowy Kuratorium O. S. L., Koło Historyków U. U. L.
Lwów: Archiwum m. Lwowa, Archiwum Uniwersytetu J. K., Archiwum Ziemskie, Biblioteka Uniwersytecka, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Czytelnia Akademicka, Gr. Kat. Akademia Teologiczna (Praci Gr. Kat. Bohosłowskoj Akademii), Koło Historyków Uniwersytetu J. K., Książnica Publiczna T. S. L. im. E. Adama, Redakcja „Bohosłowija", Redakcja „Dzwonów", Redakcja „Przeglądu Humanistycznego", Redakcja „Ruchu Słowiańskiego", Towarzystwo Geograficzne, (Czasopismo Geograficzne i Polski Przegląd Kartograficzny), Towarzystwo Naukowe im. Szewczenki.
Łódź: Redakcja „Miesięcznika żydowskiego".
Poznań: Biblioteka Raczyńskich, Biblioteka Uniwersytecka, Bratnia Pomoc Studentów U. P., Instytut Zachodnio-Słowiański (Slavia Occidentalis), Redakcja „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny", Redakcja „Roczników Katolickich", Towarzystwo Miłośników Historii (Roczniki Historyczne), Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
Przemyśl: Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
Równe: Okręgowy Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (Rocznik Wołyński).
Sambor: Redakcja „Bojkiwszczyny".
Toruń: Towarzystwo Naukowe (Roczniki T. N., Fontes T. N., Zapiski T. N.), Zgromadzenie OO. Redemptorystów (Monumenta Hofbauerriana).
Warszawa: Ministerstwo W. R. i O. P. (Departament Nauki i Szkół Wyższych, 2 egz.), Archiwum Główne, Archiwum Skarbowe, Biblioteka Publiczna, Biblioteka Rapperswilska, Biblioteka Sejmu Rzeczypospolitej, Biblioteka Uniwersytecka, Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej, Instytut Wschodni („Wschód"), Muzeum Oświaty i Wychowania Min. W. R. i O. P., Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze („Ziemia"), Redakcja „Bellony", Redakcja Nauki Polskiej" (Kasa im. Mianowskiego), Redakcja „Niepodległości", Redakcja „Polacy Zagranicą", Redakcja „Polityki Narodów", Redakcja „Przeglądu Historyczno-Wojskowego", Redakcja „Spraw Narodowościowych", Redakcja „Wiadomości Archeologicznych", Tow. Miłośników Historii (Przegląd Historyczny), Tow. Naukowe, Ukraiński Instytut Naukowy.
Wilno: Biblioteka Sem. Historycznego U. S. B., Bibl. Uniwersytecka, Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej,

Stow. Bratniej Pomocy Polskiej Młodzieży Akad. U. S. B., Tow. Miłośników Historii i Literatury Karaimskiej („Myśl Karaimska“), Tow. Przyj. Nauk („Ateneum Wileńskie“), Rocznik Tatarski.
Żółkiew: Redakcja „Analecta Ordinis Sancti Basilii Magni“.

b) poza Polską:

Athènes: Revue Historique „Ellinika“, Revue Mensuelle „Les Balcans“.
Augsburg: Historisches Verein von Schwaben und Neuburg.
Baltimore: The John Hopkins University Studies in Historical and Political Science.
Beograd: Académie Royale, Jugoslovenski Istoricki Časopis, Prilozi za književnost, istoriju i folklor, Srpska Kraljevska Akademia („Glas“), Srpski književni glasnik.
Berlin: Forschungen zur Brandenburgischen und Preussischen Geschichte, Preussisches Geheimes-Staatsarchiv.
Bratislava: „Bratislava“ Časopis Učené Společnosti Šafaříkovy, Sbornik Filozofické Fakulty University Komenskeho, Universita Komenskeho.
Breslau: Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven, Verein für Geschichte Schlesiens, Osteuropa Institut, Staatsarchiv, Staats- und Universitäts-Bibliotek.
Brno: Časopis „Matice Moravské“, Zeitschrift des Deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens.
Bruxelles: Societé des Bollandistes (Analecta Bollandiana).
Bucuresti: Academia Români, Revista Istorica Români, Revue Historique du Sud-Est de l'Europe (Institutul studii sud-est europene).
Budapest: Nouvelle Revue d'Hongrie, „Szazadok“.
Budziszyn: Časopis Maćicy Serbskeje.
Cernauti: Codrul Cosminului.
Cetinje: Zapisi-Glasnyk cetinjskog istirijskog drustva.
Charków: Charkowska Biblioteka Państwowa im. Korolenki.
Freiburg i Br.: Historisches Jahrbuch der Görres Gesselschaft.
Graz: Jahresberichte für deutsche Geschichte.
Heidelberg: Neue Heidelberger Jahrbücher.
Instanbul: Annales de Turquie, Echo d'Orient, Istanbul Universitesi Edebiyat Fakültesi.
Iasi: Cercetari istorice, Revista Critica.
Jena: Historische Zeitschrift.
Kiel: Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte.
Kiew: Section Historique de l'Academie des Sciences d'Ukraine, Wsieukrainska Akademia Nauk.
Königsberg: Altertumsgesellschaft „Prussia“, Altpreussische Forschungen, Staatsarchiv.

Leipzig: Slavisches Institut an der Universität.
Leningrad: Akademia Nauk S. S . S. R., Biblioteka Kom. Akademii (Istorik Marxist).
Ljubljana: „Razprave“ (Znavstveno Društvo za human. vede), Zgodovinska sekcija Muzejskega društva za Slovenijo.
London: Royal Historical Society, The Slavonic and East European Reviev.
Lübeck: Hansische Geschichtsblätter.
Lund: Uiversitets Biblioteket.
Maribor: Zgodovinsko drustvo.
Mensk: Universytet.
München: Universitäts-Bibliotek.
Novi-Sad: Glasnik Istoriskog Društva, Letopis Matice Srpske.
Paris: Biblioteka polska (Bibliothéque polonaise), Bibliotheque de l'École des Chartes-Revue d'érudition, Bulletin of the International Committee of Historical Sciences, Institut d'Études Slaves, Le Monde Slave, La Revue „Moyen-Age“, Revue Historique.
Praha: Časopis Národního Musea, Český Klub Historický, Český Lid, Germanoslavica, Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen, Prager Presse, Praesidium Slovanského Ústavu, Slavische Rundschau, Slovanský Přehled.
Roma: Archivum Historicum Societatis Jesu, Biblioteca dell'Academia Polacca di Cracovia, Biblioteca Vaticana, L'Europa Orientale, Orientalia Chistiana.
Skoplje: Glasnik Srpskog Naučnog Društva.
Sofija: Académie Bulgare des Sciences, Bălgarski Pregled, Makedonski Pregled, Učilišten Pregled.
Split: Vjesnik za Arheologiju i Historiju Dalmatinsku.
Stettin: Bibliothek der Gesellschaft für Pommersche Geschichte und Altertumskunde.
Tartu: Opetatud Eesti Selts (Gelehrte Estnische Gesellschaft).
Turčianský sv. Martin: Sbornik Muzeálnej Slovenskej Spoločnosti, Slovenské Pohlady.
Upsala: Universitätsbiblioteket.
Wiesbaden: Nassauische Landesbibliothek.
Zagreb: Hrvatska Revija, Narodna Starina, Rad Jugoslovenske Akademije.

Ogółem liczyło P. T. H. z końcem roku administracyjnego 1937/38 razem członków 1265. Wysyła się 177 egz. bądź bezpłatnie, bądź jako wymienne.




DRUKARNIA OSSOLINEUM
LWÓW